

PROF. DR. LENTNER CSABA

KORMÁNYZATI ÉS KÖZIGAZGATÁSI FELADATOK KÖZGAZDASÁGI ÉS KÖZPÉNZÜGYI MEGALAPOZÁSA

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Vezető- és Továbbképzési Intézet

Szerző:

© Prof. Dr. Lentner Csaba, egyetemi tanár

Szakmai lektorok:

Dr. Kolozsi Pál PhD, egyetemi docens

Kisgergely István

Kotán Attila

Kiadja:

© NKE, 2016.

Felelős kiadó:

Prof. Dr. Patyi András

rektor

* * *

A kiadvány a

KÖFOP-2.1.1-VEKOP-15-2016-00001

**„A közszolgáltatás komplex kompetencia,
életpálya-program és oktatás technológiai fejlesztése”
című projekt keretében készült.**

NEMZETI
KÖZSZOLGÁLATI
EGYETEM

MAGYARORSZÁG
KORMÁNYA

SZÉCHENYI 2020

Európai Unió
Európai Szociális
Alap

BEFEKTETÉS A JÖVŐBE

Tartalom

I. modul: Nemzetgazdasági rendszertan

1. A nemzetgazdaság fogalmi megközelítése, rendszere	6
1.1 Államtudomány és közpénzügytan rendszertani megközelítésben	6
1.2 Az államháztartás alrendszerei	8
1.3 Pénzügyi és költségvetési igazgatás	9
2. A nemzetgazdaság működésének mutatószámrendszere és azok értelmezése	10
2.1 A makrogazdaság helyzetét jellemző általános mutatók	11
2.2 Az államháztartás helyzetét jellemző mutatók	14
2.3 A Jó Állam mérhetősége, mutatószámrendszere	16

II. modul: Közpénzügyi értékek és értékelvek

1. Közpénzügyi fejlődéstörténet	17
1.1 Bevezetés	17
1.2 A magyar közpénzügyek fejlődésének főbb állomásai	17
1.3 A 2010-et követő „modellalkotó” magyar gazdaságpolitika	20
2. Közpénzügyi értékelvek	21
3. Inaktív és aktív állammodellek közpénzügyi vonatkozásban	22
3.1 Inaktív állammodell	22
3.2 Aktív állammodell	23

III. modul: Konvencionális és nem konvencionális közpénzügytan

1. Közpénzügyi követelmények	24
2. Tervgazdasági rendszer, neoliberais piacgazdasági rendszer és az aktív magyar állammodell közpénzügyi viszonyai, elméleti, jogi és gazdasági háttere	25
2.1 Tervgazdasági rendszer	25
2.2 Neoliberais piacgazdasági rendszer	26
2.3 Aktív magyar állammodell	27
3. Nemzetközi kitekintés	29

IV. modul: A közpénzgazdálkodás állami intézményei és biztosítékai

1. A közpénzgazdálkodás követelményei, általános szabályai	31
1.1 A közpénzügyi rendszer sajátosságai	31
1.2 A közpénzgazdálkodás általános szabályai, alapelvei	33
2. Az állami pénzügyi ellenőrzési rendszer felépítése	36
3. Az Állami Számvevőszék ellenőrzési módszertana (költségvetési törvényjavaslat, zárszámadás)	37
3.1 Az Állami Számvevőszék mint az államháztartás külső ellenőre	37
3.2 A költségvetés tervezésének és végrehajtásának ellenőrzése	39

V. modul: Fiskális politika – EU kontextusban

1. A fiskális szabályozás és rendszer alapjai	41
2. Adótípusok, adófajták, adózás szabályai	43
3. Adóhatóságok	45

3.1 Az adóhatóságok felügyelete	46
3.2 A Nemzeti Adó- és Vámhivatal felépítése, feladatköre	47
3.3 További adóhatóságok	48
4. Az EU költségvetési-adópolitikája, magyar és EU-s költségvetési kapcsolatok	49
VI. modul: Monetáris politika	
1. A Magyar Nemzeti Bank jogállása, működésének főbb állomásai	52
1.1 Az MNB feladatai	52
1.2 Az MNB szervei	53
2. Jegybanki eszköztár, monetáris politika, hatásmechanizmus	54
3. A nem konvencionális nemzetköziesedése	60
Jogszabálytár a Kormányzati feladatok közgazdasági és közpénzügyi megalapozása című tantárgyhoz	

KORMÁNYZATI ÉS KÖZIGAZGATÁSI FELADATOK KÖZGAZDASÁGI ÉS KÖZPÉNZÜGYI MEGALAPOZÁSA

Szerző:

Prof. Dr. Lentner Csaba, egyetemi tanár

Szakmai lektorok:

Dr. Kolozsi Pál PhD, egyetemi docens

Kisgergely István

Kotán Attila

I. MODUL: NEMZETGAZDASÁGI RENDSZERTAN

A modul ismerteti a nemzetgazdaság rendszertani alapjait, bemutatja a nemzetgazdaság működését és teljesítménymérésének mutatószámait, a Jó Állam „teljesítményének” gazdasági mérőszámait.

1. A NEMZETGAZDASÁG FOGALMI MEGKÖZELÍTÉSE, RENDSZERE

A nemzetgazdaság egy adott ország teljes gazdasági rendszerének, gazdasági szektorainak és ágenseinek összessége. A közszféra a nemzetgazdaság meghatározó, organizáló része, a közjavak előállításának, védelmének és újraelosztásának színtere.

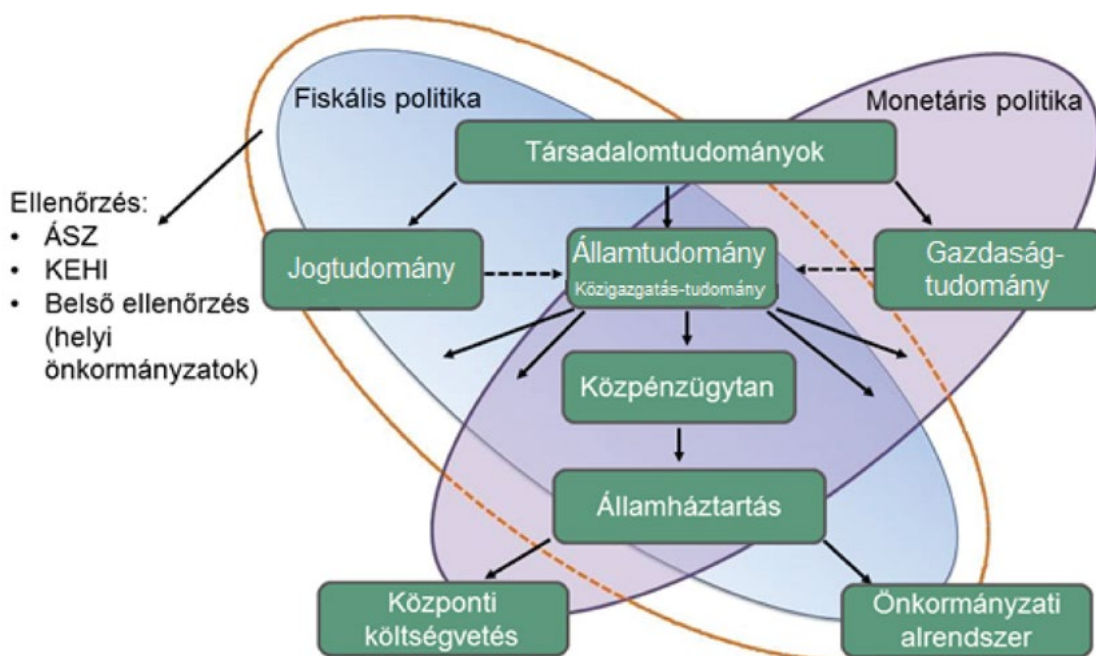
- Demokratikus társadalmakat feltételezve a közjavak keletkeztetéséről és szétosztásáról az Országgyűlés dönt, a végrehajtásért a kormány felelős, a politikai felhatalmazás a demokratikus **választásokon győztes, kormányt alakító politikai pártoktól érkezik**, amely – a választásokon megmérettetett – politikai elképzelései, választási, majd kormányzati programja mentén végzi a munkáját.
- A **Kormány** az állami jövedelem keletkeztetését az adókon és az állami vagyonhasznosításon keresztül biztosítja. A közpénzek szétosztását, azok mértékét, arányait a közpénzügyi politikai koncepciójában juttatja kifejezésre, amelyet az államháztartás technikai rendszerén keresztül, a költségvetési törvények szabályaiba és arányaiba iktatva legalizál, éves elszámolását pedig a zárszámadási törvények benyújtásával, az országgyűlés általi szentesítésével rendezi.

1.1 ÁLLAMTUDOMÁNY ÉS KÖZPÉNZÜGYTAN RENDSZERTANI MEGKÖZELÍTÉSÉBEN

Az államtudomány, és annak szerves része, a **közpénzügytan** a jogtudomány és a gazdaságtudomány szerves kombinációja.

- A **jog** a maga eszközeivel szabályokat épít, szabályokba foglalja a regnáló közpénzügyi elveket, államháztartási gyakorlatot, amivel segíti a folyamatosságot, a hatékonyságot, az átláthatóságot és az ellenőrizhetőséget.
- A **gazdaságtudomány** a közpénzek tervezésével, keletkeztetésével, felhasználásával és ellenőrzésével kapcsolatos részei – az államtudományba integrálódva – az állam működésének anyagi feltételeit vizsgálják, immár egy önálló, jól behatárolható tudományterület részeivé válva. A magyar állampénzügyi rendszer a fiskális és monetáris mechanizmusok ésszerű összehangolására épül, amely struktúra nem veszélyezteti a jegybanki függetlenséget. A fiskális területet egy háromszintű ellenőrzési rendszer övezi.

1. számú ábra: Az újjászervezett magyar állam működési rendszertana – gazdasági vetületből

Az államháztartás törvényben meghatározott alapegységét államháztartási alrendszernek nevezzük. Az államháztartási alrendszerek száma és szerepe országonként eltérhet. Magyarországon 2010 előtt az államháztartási alrendszerek száma 4 volt, ám azóta 2-re „centralizálódott”, tartalmukban is változások következtek be.

Link: http://vtki.uni-nke.hu/uploads/media_items/03-modul-altalanos-allamhaztartasi-2016-vegleges.original.pdf

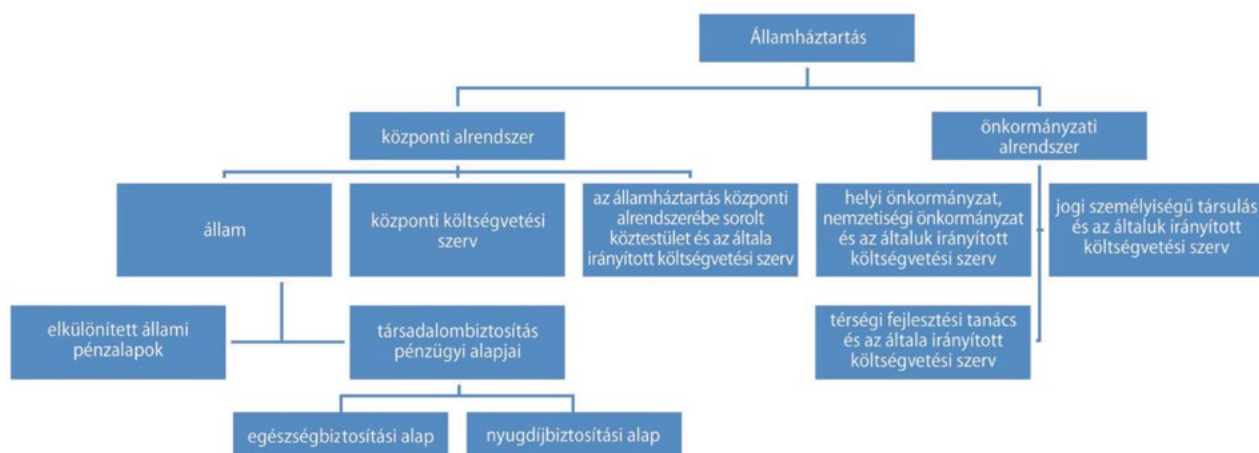
Link: http://vtki.uni-nke.hu/uploads/media_items/iii-modul-tananyag-2015.original.pdf

1.2 AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS ALRENDSZEREI

Magyarországon az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) az államháztartást két alrendszerre bontja, a **központi és az önkormányzati alrendszerre**.

- Az Áht. alapján az államháztartás központi alrendszerébe tartozik az állam, a központi költségvetési szerv, a törvény által az államháztartás központi alrendszerébe sorolt köztestület és az ilyen köztestület által irányított köztestületi költségvetési szerv. A társadalombiztosítás pénzügyi alapjai (a Nyugdíjbiztosítási Alap és az Egészségbiztosítási Alap) és az elkülönített állami pénzalapok szintén az államháztartás központi alrendszerébe tartoznak (az elkülönített állami pénzalap az állam egyes feladatait részben államháztartáson kívüli forrásból biztosító olyan finanszírozási forma, amely működésének jellege az államháztartáson belül elkülönített finanszírozást tesz szükségessé).
- Az államháztartás önkormányzati alrendszerébe tartozik a helyi önkormányzat, a helyi nemzetiségi önkormányzat és az országos nemzetiségi önkormányzat, a társulás, a térségi fejlesztési tanács, továbbá az ezek által alapított (irányított) költségvetési szervek. A helyi önkormányzatok részben az államháztartáson kívülről (saját bevételek), részben az államháztartáson belülről (állami támogatások, átengedett, megosztott bevételek, átvett pénzeszközök) származó bevételekből önállóan gazdálkodnak és látják el a törvényekben meghatározott feladataikat.

2. számú ábra: Az államháztartás alrendszerei

Link: <http://m.ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10531/Teljes%20sz%C3%B6veg?sequence=1&isAllowed=y>

1.3 PÉNZÜGYI ÉS KÖLTSÉGVETÉSI IGAZGATÁS

Link: http://vtki.uni-nke.hu/uploads/media_items/penzugyi-koltsegvetes-2016-vegleges.original.pdf

A **pénzügyi igazgatás** felöleli az államháztartási intézmények és mechanizmusok, költségvetési rend szerint gazdálkodók, továbbá a kereskedelmi bankok, vállalkozások és más jövedelemtulajdonosok szabályozását, ellenőrzését az Országgyűlés, a kormány és a jegybank részéről. A közpénzek és a magánpénzek igazgatási rendszere közötti kapcsolódás egyik kiemelten fontos pontja Magyarországon a Magyar Nemzeti Bank. A pénzügyi igazgatás kihat:

- az államháztartás forrásfeltöltésére,
- újraelosztási funkcióinak érvényesítésére,
- a vállalkozások, bankok, háztartások gazdálkodására.

A pénzügyi és ezen belül egy szűkebb vetület a költségvetés-igazgatás, a magyar állam közpénzügyi rendszerének szerves, meghatározó része. A kormány, illetve a jegybank által az államháztartásra, költségvetési intézményekre és piaci szereplőkre gyakorolt szabályozási mechanizmusok összessége.

1. Az **igazgatási tevékenység tartalma** az állami közpénzügy-politikához, annak főleg politikai (szociális, társadalompolitikai) elveihez kötődik.
2. Az **igazgatás technikája** az államháztartás és a jegybank konkrét tevékenységébe ágyazódik.

A **pénzügyi és költségvetési igazgatás** (mint minden közigazgatási ág) alapvetően a jogszabályok végrehajtásának és ellenőrzésének, valamint az állam működéséhez szükséges közbevételek megszerzésének folyamatában játszik szerepet. A közigazgatás szerteágazó feladat- és szervezetrendszerén belül az egyik legbonyolultabb területet alkotja a pénzügyi és költségvetési igazgatás, amely révén a közigazgatás az ország gazdasági életének meghatározó hányadát közvetlenül vagy közvetve befolyásolja.

A pénzügyi igazgatással szemben további követelmény, hogy a jogszabályi normákon keresztül történő szabályozáson és ellenőrzésen túl – illetve azokra építve – járuljon hozzá a hatékony államháztartási és üzleti körülmények kialakulásához, a többletteljesítmények létrejöttéhez.

3. számú ábra: A közszektor és a közpénzügyi politika területei

2. A NEMZETGAZDASÁG MŰKÖDÉSÉNEK MUTATÓSZÁMRENDSZERE ÉS AZOK ÉRTELMEZÉSE

A makrogazdasági folyamatok alapvetően meghatározzák az államháztartás helyzetét, illetve a hatásmechanizmus az ellenkező irányban is működik.

- Az egyik oldalról a gazdasági növekedés, az infláció, a külgazdasági egyensúly az államháztartás tervezési bázisai, mivel döntően befolyásolják a jövedelemtulajdosok pozícióit, ezáltal pedig az államháztartás bevételi és kiadási lehetőségeit.
- A másik oldalról a jövedelemcentralizáció és újraelosztás, az államháztartási deficit, illetve az államadósság mértéke jelentősen befolyásolja a nemzetgazdaság többi szereplőjének helyzetét, ezáltal a reálgazdasági mutatók alakulását.

Link: <https://www.mnb.hu/letoltes/kezikonyv-magyar-gazd-hu.pdf>

2.1 A MAKROGAZDASÁG HELYZETÉT JELLEMZŐ ÁLTALÁNOS MUTATÓK

Egy-egy ország gazdasági helyzetének átfogó bemutatására jellemzően általánosan elfogadott makrogazdasági mutatókat használunk. Ezek egy része a nemzetgazdaság egészéről, a legfontosabb makrogazdasági folyamatokról ad információt. Közülük a következőkben

- a nemzetgazdaság éves összjövedelmével,
- a gazdasági növekedéssel,
- az infláció mértékével, illetve
- a külgazdasági egyensúlyt jelző mutatókkal foglalkozunk.

A makrogazdasági mérőszámok **egy adott gazdaságpolitika minőségét fejezik ki**. A gazdaságpolitika klasszikus követelménye a gazdasági növekedés serkentése, a költségvetési, külkereskedelmi-fizetési mérleg pénzügyi egyensúlyának elősegítése, az infláció alacsony, de nem negatív szinten tartása, továbbá a nemzetgazdaság versenyképességét szolgáló strukturális, fejlesztési reformok folyamatos véghezvitelére való képesség.

2.1.1 A nemzetgazdaság éves összjövedelmét leíró mutatók

Egy-egy ország **nemzetgazdasági összjövedelme** mérésére különféle mutatókat alkalmazhatunk. Ezek a mutatók az alábbiak:

a bruttó hazai termék (GDP – Gross Domestic Product),

- a bruttó nemzeti termék (GNP – Gross National Product),
- a bruttó nemzeti jövedelem (GNI – Gross National Income),
- a nettó hazai termék (NDP – Net Domestic Product),
- a nettó nemzeti jövedelem (NNI – Net National Income) mutatói.

Link: www.ckik.hu/old/Dokumentumok/Tananyagok/.../sna_mutatok_makro.pptx

Link: http://www.ksh.hu/statszemle_archive/1998/1998_09/1998_09_727.pdf

Az államháztartás szempontjából a legfontosabb mutató a GDP. Az államháztartás bevételei többségében az ország területén jövedelmet szerző vállalkozások és magánszemélyek adó- és járulékbefizetéseiből származnak.

Link: https://www.ksh.hu/stadat_eves_3_1

2.1.2 A gazdasági növekedés mérése

Gazdasági növekedésen általában a gazdaság rövid, illetve hosszú távú fejlődési ütemét értjük. A gazdasági növekedés mérésére leggyakrabban a GDP (esetleg a GNP) mutatóját alkalmazzák. Az államháztartás szempontjából az a legfontosabb, hogy az éves GDP az előző

évhez képest milyen irányban mozdult el, azaz mennyivel nőtt vagy csökkent (jellemzően százalékban kifejezve). Első körben a gazdasági teljesítménytől függ az elosztható jövedelem nagysága, másodsorban az alkalmazott adórendszerrel.

A leggyakrabban a **GDP vagy a GNP mutatójának évenkénti változásával mérik a gazdasági növekedést**, továbbá az egy főre jutó GDP, illetve GNP mutatóját használják egy-egy ország vagy egy-egy régió általános fejlettségének bemutatására. A gazdasági növekedés ütemének jellemzésére egy olyan idősort alkalmaznak, melyben több egymást követő év GDP-jét változatlan áron viszonyítják az azt megelőző év GDP-jéhez (reál GDP-növekedés).

2.1.3 Infláció

Az infláció az árak és kiemelten a fogyasztói árak emelkedése, ami azért lehet veszélyes a nemzetgazdaságban, mert a felgyorsult infláció bizonytalanná teszi és félreinformálja a nemzetgazdaság valamennyi szereplőjét. Az infláció önmagát erősítő (kumulatív) gazdasági folyamat. Magas infláció (pénzromlás) mellett lehetetlen a reális gazdasági tervezés, a kiegyensúlyozott gazdálkodás, hiszen nem lehet tudni, hogy az elért jövedelem valójában mennyit ér a jövőben. A magas infláció

- növeli a vállalkozások, illetve a lakossági megtakarítások kockázatát,
- csökkenti a beruházási kedvet és forrásokat,
- közvetve mérsékli a gazdasági növekedést.

Link: <http://www.mnb.hu/monetaris-politika/a-monetaris-politika-keretrendszer/mi-az-arstabilitas>

Az infláció fajtái az elnevezésükből fakadó mértékükre utalva:

- kúszó,
- vágató és
- hiperinfláció.

Termékcsoportonként más és más indexeket alakíthatunk ki:

- termelői,
- fogyasztói,
- export,
- beruházási árindexek.

A leggyakrabban használt inflációs mérőszám az ún. **fogyasztói árindex**, amelyet a lakosság egészének fogyasztását jelentő termékcsoportokra, átlagos fogyasztási arányokkal (a vásárlói kosárra vonatkozóan) számítanak ki.

Link: <http://www.mnb.hu/monetaris-politika/a-monetaris-politika-keretrendszer/inflacios-jelentes>

Az árszínvonal csökkenése a defláció, vagyis negatív infláció, mely – ugyancsak – visszafogja a gazdasági növekedést, esetleg gazdasági visszaesést is előidézhet, ami az államháztartási folyamatokra és egyensúlyra is negatívan hathat.

Link: <https://www.mnb.hu/letoltes/virag-barnabas-deflacio-felnunk-nem-kell-de-nem-art-az-ovatossag.pdf>

Napjainkban az inflációval kapcsolatos fő követelménnyé a moderálható, kezelhető infláció vált. Az infláció egészséges, „mértéktartó” alakulása a költségvetést többletbevételekhez juttatja, a jövedelemtulajdonosokat pedig fogyasztásra, beruházásra ösztönzi.

2.1.4 A külgazdasági egyensúlyt jelző mutatók

Magyarország kicsi, nyitott gazdaság, ezért a jövedelemtulajdonosok közötti jövedelemmegosztásban a külföld szerepe nem elhanyagolható.

A külgazdasági egyensúlyról a **fizetési mérleg** ad képet. A fizetési mérleg nem más, mint a nemzetgazdaság külfölddel lebonyolított pénzügyi műveleteit összesítő kimutatás. A mérleg a nemzetgazdaság összes szereplőjének, jövedelemtulajdonosainak (vállalkozások, magán-személyek, állam) a nemzetközi kapcsolatból az adott évben keletkező valamennyi bevételét és valamennyi külföldre teljesített kiadását tartalmazza.

Link: <https://www.mnb.hu/statisztika/statisztikai-adatok-informaciok/statisztikai-kozlemenyek/a-fizetesi-merleg-alakulasa>

A fizetési mérleg két részből áll:

- folyó fizetési mérleg,
- tőke és pénzügyi mérleg.

A fizetési mérleg egyenlegező tétele a jegybanki tartalék.

Fizetési mérleg jelentés (MNB)
A Magyar Nemzeti Bank negyedévente, a fizetésimérleg-statisztika közlését követően publikálja a Fizetési mérleg jelentés című kiadványt. A jelentés átfogóan elemzi a külső egyensúlyi folyamatokat, a makrogazdasági egyensúlytalanságokat több mutatóon keresztül vizsgálja, valamint azonosítja az ország sérülékenysége szempontjából kritikus elemeket, folyamatokat.

Link: <https://www.mnb.hu/kiadvanyok/jelentesek/fizetesi-merleg-jelentes>

A folyó fizetési mérleg hiánya azt jelenti, hogy több pénz áramlik ki az országból, mint amennyi beérkezik (a külkereskedelem, a szolgáltatások, illetve a jövedelmek áramlása révén). Ezt a hiányzó „pénzmennyiséget” kell valamilyen módon előteremteni. A **hiány finanszírozását** szolgálják a tőke- és pénzügyi mérleg tételei, amelyek adósságot generáló és nem generáló tételekből állnak.

- Az **adósságot nem generáló tételek** közül a legfontosabb a közvetlen tőkebefektetések egyenlege, azaz a külföldi működőtőke beáramlása és a hazai működőtőke kiáramlása közötti különbség.
- Az adósságot nem generáló tételek levonása után „megmaradt” külső finanszírozási igényt a nemzetgazdaság szereplői csak **adósságot generáló tétélekkel**, azaz külföldről való hitelfelvétellel – az államháztartás esetén gyakran állampapírok külföldieknek való értékesítésével – tudják finanszírozni.

2.2 AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS HELYZETÉT JELLEMZŐ MUTATÓK

Az állam által a jövedelemtulajdonosoktól (lakosság, vállalkozások) elvont jövedelmek összértékét nevezzük **jövedelemcentralizációnak**. Ez az elvonás a közfeladatok ellátását szolgálja, nem piaci szempontú, és származékos jövedelmeinek felhasználásában elsődlegesen nem piaci szempontok vezérik az államot. Nemzetközi gyakorlatban a jövedelemcentralizációt az összehasonlíthatóság érdekében **a GDP százalékában határozzák meg**.

A befolyt, az állam által elvont, centralizált jövedelmek az állami feladatellátás finanszírozásának a forrásai. Ezt nevezzük a **jövedelmek újraelosztásának**. A közfeladatok körét és az állami szerepvállalás súlyát azonban elsősorban nem a rendelkezésre álló és elvonható jövedelmek szabják meg. A hosszú távú feladatokat elsősorban a történelmi hagyományok, valamint a társadalmi és politikai tényezők, a rövid távú feladatokat pedig a gazdaságpolitikai prioritások határozzák meg.

Link: www.kszemle.hu/tartalom/letoltes.php?id=243

2.2.1 Államháztartási hiány

A közfeladatok finanszírozási igénye általában meghaladja az államháztartási bevételeket. Az állam ezért általában többet oszt újra, mint amennyi jövedelmet centralizál. Az elvont és az újra elosztott jövedelem közötti különbség az államháztartási hiány. A folyó államháztartási hiány akkor jön létre, ha az állami költségvetés (az államháztartás) kiadásai az adott évben meghaladják azok bevételeit, vagyis az államháztartási hiánya akkor keletkezik, ha az

újra elosztott jövedelem meghaladja a befolyt jövedelmet. Ezt is a GDP százalékában adjuk meg. A maastrichti kritériumok alapján az államháztartási hiány mértékét – az Európai Unió számítási módszerét alkalmazva – 3 % alatt kell tartani.

Link: http://www.polgariszemle.hu/?view=v_article&ID=657

A hiány mérésére egyre gyakrabban az Európai Unió számítási módszerét, az ESA 2010 (European System of Accounts) szerinti egyenlegmutatóját alkalmazzák. Az uniós módszer tágabban értelmezi az államháztartást, és az ún. kormányzati szektor mérlegét készítetteti el. Korábban hazánkban a Nemzetközi Valutaalap (IMF – International Monetary Found) által ajánlott GFS (Government Financial Statistics) számítási módszer volt az általános, bár mindkét számítási mód használatos napjainkban is.

2.2.2 Az államadósság

A deficités költségvetés államadósságot „termel”. Az állami deficit finanszírozása más szereplőktől való hitelfelvétellel, illetve állami kötvények kibocsátásával történik. Az államháztartási hiányt belföldi vagy külföldi forrásból, vagy egyszerre mindkettőből lehet finanszírozni. A hiány finanszírozására miatt kialakult (halmozódó) adósságot az állam adósságának vagy államadósságnak nevezzük. Az államháztartás korábbiakban felhalmozott tartozásait, melyekkel belföldieknek vagy külföldieknek tartozik, államadósságnak hívjuk.

A maastrichti kritériumok alapján az államadósság mértékét 60 % alatt kell tartani. Magyarország Alaptörvényében rögzített elérni kívánt érték: 50 %. Az Országgyűlés 2011-ben megalkotta a „Magyarország gazdasági stabilitásáról” szóló törvényt, melynek egyik sarkalatos pontja az államadósság mérséklése (2011. évi CXCV. törvény). A magyar alkotmányos adósságszabály kimondja, hogy:

„Mindaddig, amíg az államadósság a teljes hazai össztermék felét meghaladja, az Országgyűlés csak olyan központi költségvetésről szóló törvényt fogadhat el, amely az államadósság a teljes hazai össztermékhez viszonyított arányának csökkentését tartalmazza.”

Link:

<https://www.mnb.hu/letoltes/baksay-pkiss-1.pdf>

http://szazadveg.hu/ld/x5iOn3l9u3jOm6q8t1s4_SzazadvegEco_Muhelytanulmany_2012_II_adossagszabaly.pdf

<https://www.asz.hu/storage/files/files/Szakmai%20kutat%C3%A1s/2013/e356.pdf?ctid=743>

Magyarországon az államadósság kezelése érdekében végzett pénzügyi műveletekről az államháztartásért felelős miniszter az Államadósság Kezelő Központ (ÁKK) Zrt. útján gondoskodik.

Link: <http://www.akk.hu/hu>

2.3 A JÓ ÁLLAM MÉRHETŐSÉGE, MUTATÓSZÁMRENDSZERE

A Nemzeti Közszolgálati Egyetemen kifejlesztett Jó Állam indikátorok a kormányzati képességek erősségeit vagy gyengeségeit az alábbi hat hatásterületen fejezik ki:

- biztonság, bizalom a kormányzatban,
- közösségi jólét,
- pénzügyi stabilitás és gazdasági versenyképesség,
- fenntarthatóság,
- demokrácia,
- hatékony közigazgatás.

A **pénzügyi stabilitás** dimenziójában fő indikátorként kezelendő az ország GDP-arányos finanszírozási képessége, a **gazdasági diverzifikáltság** tekintetében a technológia- és tudásintenzív ágazatok együttes részesedése a bruttó hozzáadott értékből. A **beruházás és humántőke** esetében a fő indikátor a bruttó állóeszköz-felhalmozás, az **innovációs** dimenzióban pedig a K+F-re (kutatás-fejlesztés) fordított teljes összeg a GDP arányában. A **termelékenység és hatékonyság** dimenziójában a fő indikátor az egy foglalkoztatottra jutó GDP.

Az állam működésének eredményessége az állam polgárainak életszínvonalában is lecsapódik, így ugyancsak átfogó kép nyerhető a **közösségi jólét vizsgálatán** keresztül, amelynek fő dimenziói: a társadalom jövedelmi helyzete, a szegénység, illetve a társadalmi kirekesztettség alakulása, az egészségügy és a szociális védőháló helyzete, a foglalkoztatottság és az oktatás alakulása, továbbá az egyén társadalmi munkamegosztásban betöltött „tömeges” pozicionáltsága (adófizetők száma, adóbevételek aránya a GDP-hez, vándorlási adatok stb.)

Link: http://www.polgariszemle.hu/?view=v_article&ID=445

II. MODUL: KÖZPÉNZÜGYI ÉRTÉKEK ÉS ÉRTÉKELVEK

A modul bemutatja a közpénzügyek fejlődésének főbb állomásait, az általános közpénzügyi értékelveket, az állami szerepvállalás dinamikáját.

1. KÖZPÉNZÜGYI FEJLŐDÉSTÖRTÉNET

1.1 BEVEZETÉS

Az állam létrejöttével egy időre esik az állami elvonások rendszerének kialakulása, amely az irányító hatalom anyagi eszközökkel történő működésben tartását és az állam területén élők, gazdálkodók részére közszolgáltatások, támogatások biztosítását garantálja.

Link: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/wp97114.pdf>

1.2 A MAGYAR KÖZPÉNZÜGYEK FEJLŐDÉSÉNEK FŐBB ÁLLOMÁSAI

Link: <http://www hitelintezetiszemle.hu/letoltes/4-madarasz-novak.pdf>

Világméretekben a XIX. század második felétől számítható a **kapitalizmus** létrejötte. A magyar gazdaság is akkorra illeszkedett be szervesen a kor nemzetközi pénz- és árumozgásaiba, csakúgy, mint közlekedési rendszereibe, jogi kultúrájába. Gazdasági, pénzügyi és politikai viszonyainkat alapvetően meghatározta, hogy a Magyar Királyság az 1867-es kiegyezést követően az **Osztrák–Magyar Monarchia részeként** ment át a kapitalizálódási folyamaton.

- A magyar pénzügyi igazgatás intézményrendszere a XIX. század második felében zárkózott fel a kor színvonalára, és megalkotta azokat a jogszabályokat, jogintézményeket, amelyek a kapitalista működési modellhez szükségesek voltak. Ezek közül legfontosabb volt a **Legfőbb Állami Számvevőszék** létrehozása az 1870. évi XVIII. törvénnyel, illetve az Állami számvitelről szóló törvény megszületése.
- A **magyar államgazdasági kultúra** hamar elismerésre méltó szintre jutott. Erről tanúskodik Mariska Vilmos Államgazdaságtan című könyve (1898), majd Heller Farkas Pénzügytan jegyzetei (1921, 1943).

Magyarország a nyugati pénzügyi modernizációs folyamatból a **második világháborút követően** hosszú időre kimaradt, térségünket ugyanis a Szovjetunió vonta befolyása alá, felszámolta a magántulajdonon nyugvó piacgazdasági rendszert, és saját társadalmi-gazdasági rendszerét kényszerítette a térség államaira. A polgári társadalom és a piacgazdaság intézményeinek megsemmisítésével, illetve formálissá tételével az 1940-es évek végén együtt járt a pénzgazdaság visszaszorítása is, a gazdasági folyamatokat a tervgazdasági szisztéma váltotta fel.

A tervgazdaságok minőségileg eltértek az európai (nyugat-európai) társadalmi fejlődési úttól. Magyarország az 1960-as évek végétől egy piaci elemekkel átítatott, a belföldi gazdasági szereplőket helyzetbe hozó tervgazdasági rendszer megvalósítása érdekében tett jelentős lépéseket. Ez az átalakulási folyamat a politikai restaurációs törekvések és az akkori politikai irányvonal ellenállása következtében nem teljesezhetett ki, ám jó alapot adott a piacgazdasági átmenet elindulásához az **1980-as évek** végén, noha ez utóbbi jobbra már a külső piaci szereplők Magyarországra vonzásában látta a fejlődés zálogát.

Link: <http://www.hitelfolyoirat.hu/sites/default/files/pdf/01-lentner.pdf>

A rendszerváltás gazdasági szempontból legfontosabb lépéseinek az alábbiak tekinthetők.

1. A korszak változásainak legfontosabb elemét pénzügyi szempontból az **1987–1988-as adóreformok** jelentették. A politikai-jogi rendszerváltás előtt hatályba léptek Magyarországon a piacgazdaság megteremtését szolgáló új adótörvények a személyi jövedelemadóról, a társasági adóról, és Kelet- Közép-Európában először bevezették az általános forgalmi adót.
2. Ezt követően az 1990-es évtized első éveiben hatalmas jogalkotási munkával újraalkották, illetve alapvetően átformálták a pénzügyi élet jogi intézményeit.
 - 1987-ben kétszintűvé vált a bankrendszer.
 - Az Országgyűlés megalkotta a kormányzattól monetáris politikai funkcióit tekintve független nemzeti bank intézményét.
 - Az Országgyűlés meghozta
 - a pénzügyintézetekről és a pénzügyintézeti tevékenységről szóló 1991. évi LXIX. törvényt,
 - a gazdasági társaságok alapításáról szóló törvényt,
 - a külföldiek magyarországi befektetéseinek védelmét szavatoló jogszabályt,
 - a számvitelről szóló 1991. évi XVIII. törvényt,
 - a csőd eljárásról, a felszámolási eljárásról és a végelszámolásról szóló 1991. évi

II. törvényt,

- az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvényt,
- az Állami Számvevőszékről szóló 1989. évi XXXVIII. törvényt.

Számos új törvény szolgálta a **tulajdonviszonyok** történelmileg gyors átalakításának (a privatizációnak, a magántulajdon domináns arányát helyreállító döntéseknek) gazdaságilag és politikailag igen kényes feladatát. Amint a pénz visszanyerte aktív gazdasági szerepét, azonnal felmerült annak szükségessége, hogy kialakuljon (újraalakuljon) a pénz- és tőkepiac szabályozási kerete.

A rendszerváltoztatás jogalkotási programjában már a kezdetektől alapvető szempont volt minden új jogintézménynél, hogy az **harmonizáljon az európai integrációs megállapodásokkal**, mivel Magyarország a rendszerváltás után szinte azonnal elkötelezte magát az Európai Unióhoz való csatlakozás mellett. Az európai uniós csatlakozás menetében – azt követően pedig a felgyülemlett kihívásokra adott válaszként – újabb nagy jelentőségű törvények születtek, például:

- a közbeszerzés,
- az állami vagyonnal való gazdálkodás,
- a takarékos állami gazdálkodás témakörében.

A **rendszerváltás utáni magyar gazdaságstratégia** túlzott mértékben támaszkodott a külső működő tőkére, és nem fejlesztette megfelelően a hazai tulajdonú piaci szereplők tevékenységét. A letelepedett külföldi vállalatok jelentős adókedvezményeket kaptak, amelyek lyukat ütöttek a költségvetési gazdálkodásban. Az állam gazdaságsszabályozó és ellenőrző szerepe háttérbe szorult.

A magyar gazdaságpolitika az 1980-as évek végétől **modellkövető rendszer** lett, amelyben az alkalmazott gazdaságsszabályozási és igazgatási metodikák nem illeszkedtek az ország történelmi múltjához, reális igényeihez, adottságaihoz.

A **követett neoliberális gazdaság- és közigazgatás-szervezési modell 2008-ra csődbe ment**, az ország működésének teljes ellehetetlenülését egy 25 milliárd dolláros IMF-, Világbank- és EU-hitellel sikerült csak elkerülni. A piacgazdasági átmenetben az egyes kormányok gazdaságpolitikái között voltak ugyan különbözőségek, mint például az 1999–2002 közötti intervallum endogén tényezők fejlesztését sikeresen szolgáló intézkedései, ám a rajta kívül eső időszakot a neoliberális elvek követése dominálta.

Link: https://asz.hu/storage/files/files/penzugyiszemle/2010/pu_szemle_10_3.pdf (561-584. oldal)

1.3 A 2010-ET KÖVETŐ „MODELLALKOTÓ” MAGYAR GAZDASÁGPOLITIKA

Link: http://www.polgariszemle.hu/?view=v_article&ID=580

Link: https://asz.hu/storage/files/files/penzugyiszemle/2015/lentner_2015_4_m.pdf

A 2010 nyarától nagy számban megalkotott új törvények, az intézményi változások és a gazdaságfejlesztési, közigazgatás-fejlesztési kezdeményezések azt célozták, hogy a magyar gazdaság visszanyerje fejlődési képességét. 2010-től Magyarország a piacgazdaságok körében **modellalkotóvá vált**, az alábbiak tekintetében:

- állami tulajdon arányának növelése,
- az állam gazdaságbefolyásoló és ellenőrző szerepének erősítése,
- a piaci szereplők tevékenységének szabályozása,
- széles bázisú közteherviselés bevezetése, vagyis a nemzetközi cégek és bankok anyagi erejükhöz illeszkedő adóztatása,
- a hazai tulajdonú szereplők piaci terjeszkedésének állami támogatása,
- 2013 márciusától megtörtént a jegybanki monetáris politika szemléletváltása is, amelyet követően az MNB az eszközeit az inflációellenes politika mellett a gazdasági növekedés és a pénzügyi stabilitás elérése érdekében is érdemben használni kezdte.

Az eredmények közül a legfontosabbak az alábbiak voltak:

1. **Az államadósság emelkedése 2010 után megállt és csökkenni kezdett.**
2. **A költségvetési hiányt sikerült tartósan 3 % alá csökkenteni, Magyarország kikerült az európai uniós túlzott deficit eljárásból.**
3. **A magyar gazdaság tartós növekedési pályára állt.**
4. **Radikális (alap)kamatcsökkentés az MNB tudatos törekvése által.**

Link: https://www.asz.hu/storage/files/files/penzugyiszemle/2015/lentner_2015_4_m.pdf

Matolcsy György MNB-elnök klasszifikációja szerint a magyar gazdaságpolitika 2010-ben egyszerre alkalmazott egy hosszú és egy rövid távú képletet.

Hosszú távú képlet:

Foglalkoztatás + növekedés = fenntartható egyensúly

Rövid távú képlet:

Költségvetési egyensúly + bővülő foglalkoztatás = növekedés

A strukturális reformok révén helyreállt a költségvetési egyensúly, bővülni kezdett a fog-

lalkoztatás, a konszolidáció megteremtette a monetáris politikai fordulat lehetőségét. A 2011–2012-ben végrehajtott egyensúlyi fordulatot követően 2013–2014 növekedési, illetve monetáris politikai fordulatot hozott. **Ezzel Magyarország kitört az „egyensúly vagy növekedés” csapdjából és belépett az „egyensúly és növekedés” korszakába.**

Részletesebben lásd: Matolcsy György: Egyensúly és növekedés – konszolidáció és stabilizáció Magyarországon 2010–2014. Kairosz Kiadó, Bp., 2015. A válság előtti és utáni időszak pénzügypolitikai eszközrendszerének összehasonlító elemzését lásd: Lenterner Csaba: Rendszerváltás és Pénzügypolitika – Tények és tévhitek. Akadémiai Kiadó, Bp., 2016. Továbbá:

Link: http://www.polgariszemle.hu/?view=v_article&ID=580

Link: <http://www.hitelintezetiszemle.hu/letoltes/matolcsy-gyorgy-palotai-daniel.pdf>

2. KÖZPÉNZÜGYI ÉRTÉKELVEK

Az angolszász jelzálogpiacok 2007 tavaszán kirobbant válságával kezdődően **az állami szerepvállalás újragondolása és cselekvő alkalmazása** folyamatosan jelen van a fejlett piacgazdaságok kormányainak működésében, illetve a közbeszédben. Az Egyesült Államok, majd 2008 őszétől a nyugat-európai térség kormányai állami eszközökkel törekednek a belső fizetőképes kereslet növelésére. A **fiskális élénkítés** alapja, hogy a nagyobb költségvetési hiány serkentheti az aggregált keresletet, amivel csökkenthető a munkanélküliség, és a gazdaság kihúzható a válságból (J. M. Keynes alaptéziseire épülő filozófia).

Link: <http://www.penzugyiszemle.hu/vitaforum/a-jo-kormanyzas-es-a-kozpolitika-alkotas-folyamata>

Link: http://www.mkksz.org.hu/html/main/alkossunk/vitainspirator/jo_kormanyzas.pdf

Link (ajánlott): http://www.poltudszemle.hu/szamok/2008_1szam/2008_1_gfodor.pdf

Magyarországon **2010 nyarára** a fiskális expanzió az Európai Unió elutasítása miatt nem válhatott valóra. 2010 nyaratól az új kormány a **költségvetés bevételi oldalának megerősítésével**, válságadók kivetésével, a közteherviselés alapjainak, körének és mértékének kiszélesítésével igyekezett növelni a magyar gazdaság védekező erejét. **Aktív állami gazdaságpolitikai befolyáson** keresztül egyidejűleg kellett megteremteni az ország 2002–2010-es években megroppant pénzügyi stabilitását és a gazdasági növekedési pályát. Magyarországnak elemi érdeke, hogy önálló, saját jogon vitt gazdaságpolitikát folytasson, vagyis szükségessé vált, hogy

- felerősítsük saját nemzeti gazdaságpolitikai mozgásterünket,

- külgazdasági kapcsolatainkat az EU-n kívüli térségekre is diverzifikáljuk,
- tőkeszerzési kapcsolatainkat kiszélesítsük,
- a keleti és déli nyitás politikai szükségszerűségét felismerve kapcsolatainkat e térségek irányába tereljük úgy, hogy időközben nyugati fő szövetségi orientációnk nem változik.

A magyar gazdaságpolitika:

- nem a megszorításokra,
- nem a külső hitelek felvételére,
- hanem a belső fizetőképes kereslet fiskális és monetáris eszközökkel történő bővítésére épül.

3. INAKTÍV ÉS AKTÍV ÁLLAMMODELLEK KÖZPÉNZÜGYI VONATKOZÁSBAN

Az erős, aktív szerepkörű állam megfelelő és korszerű elméleti alapokra támaszkodó közpénzügyi viszonyai, átlátható államháztartási rendszere a jó államműködés alapját jelentik.

3.1 INAKTÍV ÁLLAMMODELL

Az inaktív állammodellt a neoliberális állam testesíti meg. Alapja a **DPM paradigma** (Decentralization, Privatization and Management), ami piaci típusú irányítási módszerek közszektorbeli alkalmazását jelenti, és az üzleti életben az 1970-es évektől regnáló neoliberális piaci modell fő elveit próbálta átültetni a közszektorba. Három fő ajánlást fogalmaz meg a DPM irányzat:

- a szabályozás egyszerűsítése,
- állami feladatok privatizációja,
- a „piaci karakter” elterjesztése a közszektorban is.

A menedzser jellegű államműködtetés a neoliberális gazdasági rendszerben született meg, ami a **piaci szereplőknek korlátlan mozgásteret** hirdetett. Az állam passzív maradt, azaz nem befolyásolta, nem ellenőrizte, nem szabályozta kellő módon a vállalkozások működését.

A DPM paradigmát támasztotta alá a **New Public Management (NPM)** megközelítés, amely nagyobb szerepet biztosít a szolgáltatások piaci alapú szervezésének, a közszolgálati vagyoni és a privát szféra együttműködésének.

A DPM és az NPM általánossá válása ideológiailag is biztosította a „**nem szabályozó állam**” létét. A 2007-ben kirobbant gazdasági válság egyik releváns értelmezése szerint nem a nem szabályozott vállalati és bankszektor vallott csődöt, hanem a nem szabályozó állam rendszere, a neoliberális piacgazdaság modellje került tartós válságba. A 2007-től elindult válság ennek következtében államrendszer-szervezési válságként is definiálható.

3.2 AKTÍV ÁLLAMMODELL

Az **erős, aktív** szerepkörű állam megfelelő és korszerű elméleti alapokra támaszkodó közpénzügyi viszonyai, átlátható államháztartási rendszere a **jó államműködés alapját** jelentik.

1. Az állam csak úgy tudja a **polgárait megvédeni**, ha erős állami szerepeket vindikál magának, és hatékony államháztartási rendszert működtet.
2. Csak az erős állam képes arra, hogy garantálja az ország függetlenségét, határainak és állampolgárainak sérthetetlenségét, megóvja polgárait a bűnözéstől és a terrorizmustól.
3. Csak az erős állam képes arra, hogy polgárainak megélhetést, munkát teremtsen, a bajbajutottakat segítse.
4. A haza, a nemzet szolgálatában **méltányos, jó, szerethető államra** és ennek folyamánként ésszerű, hatékony államháztartásra van szükség.
5. További szempont, hogy az erős állam képes a közigazgatás megerősítésére, a központi és decentralizált államháztartási egységek eladósodásának megfékezésére, az államadósság önálló szervezésű finanszírozására, a közigazgatás feladatellátásának erősítésére, hatékonyságának növelésére, továbbá a közfeladatok egyenlő színvonalú ellátására az ország egész területén, mindegyik társadalmi csoport irányába.

Bővebb szakirodalmi háttér: Lentner Csaba: *Közpénzügyek és Államháztartástan*, NKTK – Dialóg Campus, 2013. I–V. fejezetek

III. MODUL: KONVENCIONÁLIS ÉS NEM KONVENCIONÁLIS KÖZPÉNZÜGYTAN

Jelen modul bemutatja a 2007–2008-as válság előtti közpénzügyi, állami szabályozási területeket, azok főbb jellemzőit, elméleti és gyakorlati vonatkozásait. Magyarország esetében történeti visszatekintést biztosít a tervgazdaság korszakára, így a 2010 óta érvényesülő mechanizmust hazai történeti és nemzetközi kontextusba helyezi.

1. KÖZPÉNZÜGYI KÖVETELMÉNYEK

A 2007–2008-ban kitört pénzügyi válság egyik egyértelmű tapasztalata volt, hogy a gazdaság konvencionális megközelítése és konvencionális eszközökkel való kezelése nem eredményezi a folyamatok fenntartható pályára állását.

A gazdaság fenntartható növekedési pályára állításához strukturális reformok szükségesek, miután a belső gazdasági, társadalmi igényeket kielégíteni, továbbá a folyamatosan változó nemzetközi körülményekhez, kihívásokhoz igazodni a flexibilis, vagyis változásokra reagáló állampénzügyi rendszeren keresztül lehet.

Strukturális reformok nélkül középtávon nem érhető el fenntartható GDP-növekedés, magas foglalkoztatási szint és pénzügyi egyensúly. Mivel a reformok az első években „többet visznek, mint hoznak”, a reformokhoz pénzügyi forrást kell biztosítani. Ehhez az alábbi elvi lehetőségek adódnak:

- **hitel** (fenntarthatatlan eladósodást eredményez, lásd a magyar példát az 1970-es évektől),
- **megszorító programok** (belső instabilitást okoznak, lásd az 1995. évi gazdaságpolitikai intézkedéseket vagy a 2006. évi konvergenciapálya-kiigazító csomagot),
- **tehermegosztás** (külső ellentétekhez vezethet, lásd Magyarországon a válságadók, bankadó bevezetése 2010-től).

A hagyományos válságkezelési módszer alkalmazása (strukturális reformok + megszorító programok) eredményessége nem evidens. A megszorító programok belső politikai instabilitást okoznak, meggyengülnek és/vagy megbuknak a lebonyolításért felelős kormányok, ezért lassulnak és/vagy leállnak a strukturális reformok.

Az új típusú válságkezelés (strukturális reformok + tehermegosztás) sikeres lehet. A tehermegosztás megőrzi a belső politikai stabilitást, így a kormányok időt nyernek a strukturális reformokra, majd fenntartható pénzügyi egyensúly jön létre. A belső érintettek a terhek megosztása, a nemzetközi vállalatok megadóztatása ellen nem emelnek politikai kifogást.

A tehermegosztásra épülő magyar közpénzügyi modell, pótlólagos állami bevételekre szert téve, egyidejűleg a belső fizetőképes kereslet növelésével meggátolta az államháztartási deficit növekedését, ezzel együtt eladósodását.

Bővebb szakirodalmi háttér: Lentner Csaba (szerk.): *Adózási pénzügytan és államháztartási gazdálkodás*. NKE, 2015, I. fejezet

2. TERVGAZDASÁGI RENDSZER, NEOLIBERÁLIS PIACGAZDASÁGI RENDSZER ÉS AZ AKTÍV MAGYAR ÁLLAMMODELL KÖZPÉNZÜGYI VISZONYAI, ELMÉLETI, JOGI ÉS GAZDASÁGI HÁTTERE

2.1 TERVGAZDASÁGI RENDSZER

A szovjet típusú **tervgazdaságban**:

- a politikai hatalom egy központban (a kommunista pártban) koncentrált, az államszervezet annak alávetve, abba betagolva működött (**pártállam**),
- a **vállalatok** tulajdonosa az állam volt, az állami vállalatokat az ágazati minisztériumok felügyelték,
- a gazdasági folyamatokat a **központi tervezőszerv** tervezte meg, minden főbb termékcsoporthoz előírta a terv szerinti termelést és felhasználást,
- a pénzfolyamatokat a pénzügyminisztérium „adminisztrálta”, de a tervezés elsőbbsége következtében a **pénz szerepe passzív** volt,

- a tervgazdaság alkalmazott árakat, de az árrendszernek nem volt közgazdasági funkciója, az árak alapvetően elszámolási célt szolgáltak.

A klasszikus tervgazdaságban **egyszintű bankrendszer** működött: a központi bank hatóságként és egyben állami hitelintézetként végezte a pénzügyi műveleteket. A tervgazdaságban nem érvényesült kellőképpen a piacgazdaság nyereségességi kényszere, a vevők igényeihez való alkalmazkodás követelménye. A gazdaság a központi tervezés ellenére – sőt inkább annak hatására – egyszerre mutatta a hiány és pazarlás jegyeit, de egészében véve **hiánygazdaság** volt.

Az **1973-as olajválság** után a piacgazdaságok termelési szerkezetük megújításával, gazdaságpolitikai irányváltásokkal válaszoltak az új realitásokra. A szocialista gazdaságok azonban késleltették a változásokat, vagy továbbra is a korábbi megoldásokat erőltették. Magyarország 1968-ban bevezetett bizonyos piacgazdasági fogalmakat és formákat, de a rendszer egésze nem engedte meg a piaci logika érvényesülését. A rendszer korlátaiból fakadó gyenge hatékonyság és erőtlen innovációs képesség következményeit ráadásul felnagyították az olyan súlyos gazdaságpolitikai hibák, mint a **nagyfokú külső eladósodás** kialakulása az 1970-es évek végétől az életszínvonal fenntartása és a gyorsabb gazdasági növekedés reményében. A rendszer az 1980-as évek végére hazánkban végleg kimerítette fejlődési lehetőségeit, és **mély gazdasági-szerkezeti, politikai, erkölcsi válságba került**, amelyhez 1989–1990 fordulóján a pénzügyi összeomlás fenyegetése is társult. A magyar gazdaság akkor térhetett vissza az európai gazdasági fejlődés fő vonalához, amikor végbement a politikai és gazdasági rend átalakulása, a **rendszerváltozás**. E folyamat egyebek mellett:

- a gazdasági alkotmányosság helyreállításában,
- az állam közhatalmi és tulajdonosi szerepének átalakulásában,
- az állam méretének mérséklésében,
- a pénz gazdaságsszervező szerepének visszanyerésében nyilvánult meg.

2.2 NEOLIBERÁLIS PIACGAZDASÁGI RENDSZER

A neoliberais piacgazdasági rend piacrendezési elvei a „**Washingtoni Konszenzus**” néven váltak ismertté. Ezek lényege:

- fegyelmezett, esetenként megszorító költségvetés,
- az állam újraelosztó szerepének, azaz méretének, befolyásának, ellenőrzési és szabályozási szerepének mérséklése,

- az áruk, a szolgáltatások, a pénz- és tőkepiacok liberalizálása, továbbá az
- az állami tulajdon leépítése, azaz a magánosítás.

Ez a fajta gazdaságszemlélet a gazdasági átmenet időszakában, sőt a tervgazdasági rendszer 1970-es éveitől, az **IMF és a Világbank által folyósított állami hitelek feltételeként** is megjelent, mint elvárt, nemzeti gazdaságpolitikában megjelenítendő tartalom. Ezen átfogó neoliberális gazdaságfilozófia alapot teremtett a lakosság kezdetben közvetett (állam által bérekben, ingyenes szociális ellátásban továbbadott) **túltámogatásához**, majd később a háztartások hitelero-képességéhez nem illeszkedő közvetlen **kölcsönfolyósítási gyakorlat** általánossá válásához.

A neoliberális pénzügy-politikai térben a megtermelt értéktöbblet jellemzően nem a nemzetgazdaságok költségvetésében, nem a háztartások kereső családtagjainál jelentkezik, kiváltképpen nem a szociálisan segélyezettéknél, hanem a **magánvállalatoknál**, különösen azoknál a kereskedelmi bankoknál, amelyek a kölcsönöket nyújtják. Így a legfejlettebb neoliberális piacgazdaságokban is drasztikus **eladósodási folyamatok** mennek végbe, különösen az Egyesült Államokban és az európai térségben (ez utóbbin belül kiemelten a mediterrán országokban).

Jelentős rendszerszintű kockázatot jelent és ugyancsak a fenti neoliberális gazdaságfilozófia következményének tekinthető, hogy **tovább nőnek az országok közötti globális egyen-súlytalanságok**.

Bővebben az eladósodás rendszertanáról: Lentner Csaba (szerk.): *Devizahitelezés Nagy Kézikönyve*, NTK - Dialóg Campus, 2015. (I. fejezet)

2.3 AKTÍV MAGYAR ÁLLAMMODELL

A neoliberális gazdaságfilozófiával szakított 2010-ben a magyar állam, melynek újjászervezése az állam gazdaság szervező szerepeinek kiterjesztésén keresztül több területen, több fázisban zajlik.

1. A **Széchenyi Tervek** hazánk fejlesztéséhez nyújtanak stratégiát és biztosítanak anyagi forrásokat. A tervek - az állami gazdaságpolitika integráns részeként - új munkahelyek létesítésére építenek, ezért a növekedési fordulaton keresztül a vállalkozók lehetnek a nemzeti jólét megteremtői. Az Új Széchenyi Fejlesztési Terv **alappillérei**:
 - Gyógyító Magyarország - Egészségipar,

- Megújuló Magyarország – Zöld gazdaságfejlesztés,
- Otthonteremtés – Lakásprogram,
- Vállalkozásfejlesztés – Üzleti környezet fejlesztése,
- Tudomány – Innováció – Növekedés,
- Közlekedés – Tranzitgazdaság.

Link: <http://www.ujszechenyiterv.hu/>

2. **A Széll Kálmán Terv** az ésszerűtlen, pazarló és adósságnövelő, éppen ezért fenntarthatatlan állami feladatellátási, ágazati rendszert formálja át. A terv **bürokráciacsökkentő intézkedésein** keresztül – az európai átlag elérése érdekében – jelentősen kívánta csökkenteni a vállalkozások bürokratikus terheit. A bürokráciával terhelt vállalatvezetés jelentős versenyképességi hátrányt jelent, főleg a magyar kis- és középvállalkozásoknak.

Link: <http://www.polgariszemle.hu/app/data/szellkalmanterv.pdf>

3. **A Magyar Zoltán Közigazgatás-fejlesztési Program** a közigazgatás megújításának ad keretet, meghatározza a célokat, a célok eléréséhez szükséges beavatkozási területeket és intézkedéseket. A **közigazgatás megújítását** célzó program eredményes végrehajtása szempontjából fontos, hogy illeszkedjen az új Alaptörvényhez. A Magyar Állam gazdasági újjászervezésének alkotmányos háttere a Közpénzek (36–44. cikkelyek) és a Helyi önkormányzatok (31–35. cikkelyek) fejezetek.

Link: <http://magyaryprogram.kormany.hu/>

Link: <http://magyaryprogram.kormany.hu/admin/download/8/34/40000/Magyary-Kozigazgatas-fejlesztési-Program.pdf>

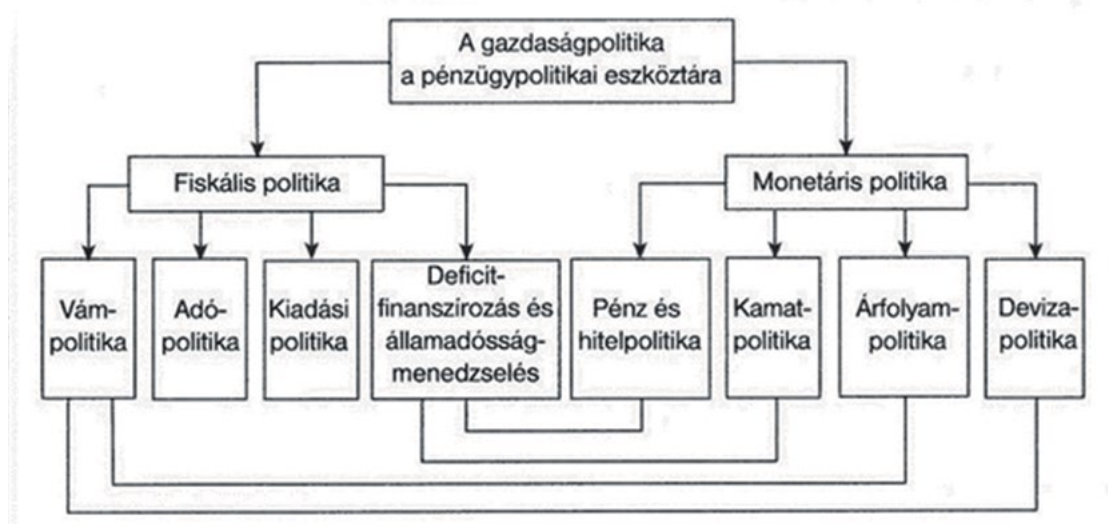
A magyar nemzetgazdaság új típusú közpénzügyi rendszerében a **fiskális és a monetáris politika célkitűzései szervesen illeszkednek egymáshoz**. A 2010-től elindított fiskális intézkedésekhez 2013 márciusától társultak azok a jegybanki eszközök, amelyek

- a gazdasági növekedést,
- a foglalkoztatás bővítését,
- a pénzügyi stabilitást és
- az inflációs célkitűzést

együttesen szolgálják, ezáltal hozzájárulnak a gazdaság modernizációjához, a társadalom anyagi biztonságához, gyarapodásához.

Link: <http://www.hitelintezetiszemle.hu/letoltes/matolcsy-gyorgy-palotai-daniel.pdf>

4. számú ábra: Összehangolt fiskális és monetáris mechanizmusok.

Új magyar állampénzügyi rendszer jellemzői:

- Stabil költségvetés
- Stabil vállalatok
- Stabil családok
- (Meg)fegyelmezett bankok
- Makrogazdasági síkba, társadalmi kontextusba helyezett jegybanki működés
- Összehangolt közpénzügyi rendszer

3. NEMZETKÖZI KITEKINTÉS

A felzárkózni kívánó és az EU-hoz később csatlakozott országok esetében **tömegesen sikertelennek bizonyult a neoliberális gazdaságpolitika** (pl. Görögország, Olaszország, Spanyolország, Portugália) töretlen, normatív vetületű alkalmazása, a felvett hitelek felhasználása **konzerválta az elmaradott gazdasági szerkezetet**. Fennmaradtak

- az elavult termelési ágazatok,
- a lehetőségekhez, körülményekhez képest túlzó belső fogyasztás, és

- mindez egy jelentős, sőt állandósuló költségvetési hiánnyal, államadóság-emelkedéssel párosult.

Az adósságprobléma fennmaradásának hangsúlyos okai a **neoliberális elvárások**, amelyek a termelés meghatározó részét adó nemzetközi vállalatokra, bankokra minimális állami ellenőrzést és szabályozást engednek meg. Kiemelten fontos a nagy nemzetközi vállalatok adóerő-képességükhöz képest csekély adóterhelése, aminek következtében **az állami költségvetésekben krónikus hiányok alakulnak ki**.

Az óhatatlanul kialakuló deficitese, eladósodott nemzeti költségvetés refinanszírozásából ráadásul a **jegybank mint hitelező letiltásra került** (tételesen előírt európai uniós szabályozás). A meghatározó erejű külföldi vállalati erőforrások és hozadékaik zömét nem adóztató neoliberális gazdaságpolitika következtében előálló költségvetési hiány és adósságállomány finanszírozását így csak a piacokról lehet biztosítani elsősorban külföldiek által, a belföldi jövedelemtulajdonosok jellemzően gyenge likviditása és jövedelmezősége miatt. Ez az államadóság finanszírozását megdrágította, a nemzetgazdaságokat pedig **sérülékenyebbé** tette.

Bár az elsődleges piacon való állampapír-vásárlás továbbra is tiltott, az EKB (Európai Központi Bank) 2012-től érdemi állampapír-vásárlásba kezdett a másodpiacon, illetve az Egyesült Államokban már ezt megelőzően is masszív értékpapír-vásárlásban testet öltő mennyiségi lazítás (QE = Quantitative Easing) indult. Ezek a programok közgazdasági értelemben **szakítást jelentenek a válság előtti elmélettel és gyakorlattal**.

A globális eladósodás a világszerte általánossá vált neoliberális gazdaságpolitika egyenes következménye. Az alulszervezett, a közteljesítés intézményét nem alkalmazó állam működésének egyenes következménye a költségvetési hiány állandósulása, az államadóság kialakulása, majd a **háztartások eladósodása**. Vagyis a növekvő, kezelhetetlen államadóság egy idő után kiváltja a lakosság közvetlen eladósodását is. Ugyanis az állam a polgárai számára nem képes elegendő jövedelmet biztosítani a gyenge piac- és jövedelemszabályozás, valamint a termelés gerincét adó nemzetközi vállalatok adóztatásának kerülése miatt.

Link: https://www.asz.hu/storage/files/files/penzugyiszemle/2015/lentnercs_2015_3_m_javitott_1_.pdf

Link: http://elib.kkf.hu/okt_publ/tek_2009_18.pdf

Bővebb szakirodalmi háttér: Lentner Csaba (szerk.): *Bankmenedzsment – Bankszabályozás – Pénzügyi Fogyasztóvédelem*. NTK – Dialóg Campus, 2013, (I. és X. fejezet); Lentner Csaba (szerk.): *Devizahitelezés Nagy Kézikönyve*. NKE – Dialóg Campus, 2015, I. fejezet

IV. MODUL: A KÖZPÉNZGAZDÁLKODÁS ÁLLAMI INTÉZMÉNYEI ÉS BIZTOSÍTÉKAI

Jelen modul bemutatja az állam/kormány által alkalmazott, a közpénzek hatékony és szabálykövető centralizációját és redisztribúcióját segítő intézményrendszert, illetve az állami tervezés, szabályozás, ellenőrzés keretrendszerét.

1. A KÖZPÉNZGAZDÁLKODÁS KÖVETELMÉNYEI, ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI

A közpénzgazdálkodás elméleti szinten is elkülönül a magánszektor (piac) pénzgazdálkodásától, elsősorban azért, mert a közpénzügyi rendszer sajátosságai is eltérnek a piaci (magán) pénzügyektől.

1.1 A KÖZPÉNZÜGYI RENDSZER SAJÁTOSÁGAI

A vegyes gazdaságokban a kormányzat alapvető szerepet játszik a termelésben és a szolgáltatásban (termel, szabályoz, befolyásol). A közpénzügyi rendszer felépítésével kapcsolatban az alábbi két fő kérdés megválaszolása szükséges.

1. Mi indokolhatja az állami beavatkozást?
 - Piaci kudarcok, hiszen a piac bizonyos javak termelését elméleti szinten sem képes biztosítani (közjavak), illetve bizonyos piaci viszonyok között a piaci allokáció nem lehet hatékony (externáliák, piaci struktúra deformálódása, monopóliumok, információs aszimmetria stb.)
 - A piaci mechanizmus alapját jelentő magánérdek eltérhet a társadalmi érdektől, így a társadalmi érdeket képviselő állam a polgárok nevében avatkozik be a piaci folyamatokba.
 - Társadalmi preferencia bizonyos területeken az állami beavatkozás.
2. Az állami beavatkozás mely formáit választja a kormányzat?

- A közjavak közszolgálati termelése
- Az állami szektor által biztosított magánjavak
- Szabályozás
- Adóztatás

A közpénzügyi rendszer legmarkánsabb sajátossága, hogy az állami tevékenység jellemzően nem termelés, nem piaci vetületű, hanem **adminisztratív tevékenység**, ami nagyban különbözik a termeléstől, piaci elvektől:

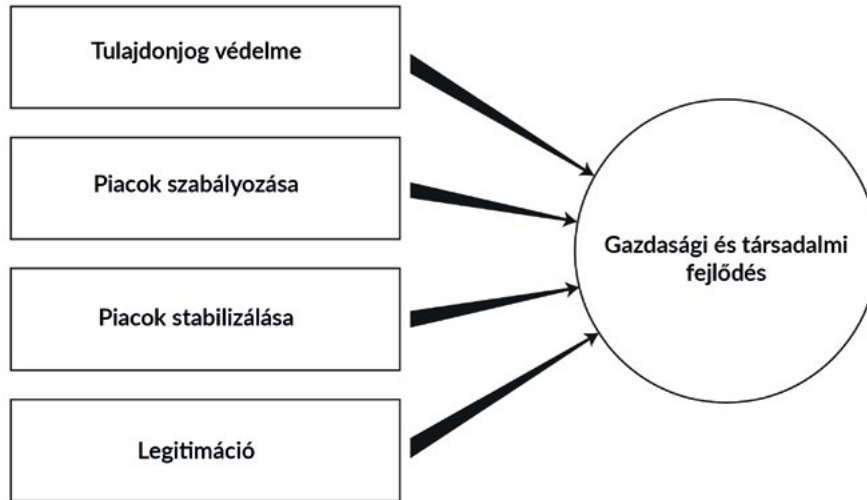
- nehézkes a teljesítmény mérése (nincs egyértelmű kimenet, így az értékelés alapja a folyamat, az eljárás),
- nincs egyetlen kizárólagos cél (profitcél), hanem sokfélék lehetnek a célkitűzések,
- az erőfeszítések és a siker nincs párban, a ráfordítás és a kibocsátás között nincs feltétlenül összefüggés,
- bürokratikus (nem piaci) verseny az erőforrásokért,
- a bürokratikus érdek eltérhet a közérdektől,
- a bürokrata információs előnyben van a megrendelővel (politikai szféra) szemben,
- a bürokratát erősen kockázatkerülő magatartás jellemzi, miközben a kockázatkerülés költségei nem a bürokratát terhelik (externális hatás).

Az adminisztratív tevékenység a fenti jellegzetességekből adódóan sajátos szabályozó és pénzügyi rendszert kíván meg: ez a közpénzügyi rendszer.

A közpénzügyi rendszer egyik alapvető feladata a közpénzügyi szabályozás, amely egyfajta intézményi keretet biztosít az állam, illetve áttételesen a teljes nemzetgazdaság működéséhez. A 2007-ben kirobbant válság újra a figyelem középpontjába helyezte az állami szerepvállalás, a szabályozás és tágabban értelmezve az **intézmények** kérdéskörét.

Nincs intézményi egyenrecept a gazdasági fejlődés elősegítésére, de a történelmi tapasztalatok alapján a gazdasági és társadalmi fejlődéshez elengedhetetlen a tulajdonjog védelmének állami garantálása, a piacok szabályozása és stabilizálása, valamint a társadalmi-politikai-gazdasági rendszer legitimitációjának biztosítása. A **jól működő, jól menedzselt állam** onnan ismerhető meg, hogy ezen intézményi alapokat megteremti és fenntartja.

5. számú ábra: Az intézmények mint a gazdasági és társadalmi fejlődés alapjai

Link: http://uni-nke.hu/uploads/media_items/pro-publico-bono-magyar-kozigazgatas-2013-2-1.original.pdf (74.oldal)

1.2 A KÖZPÉNZGAZDÁLKODÁS ÁLTALÁNOS SZABÁLYAI, ALAPELVEI

Egy demokratikus társadalomban alapvető követelmény, hogy az állam a közpénzekkel **hatékonyan és átlátható módon** gazdálkodjon. E cél megvalósításához arra van szükség, hogy az államháztartás rendszerében egységesen érvényesüljenek a meghatározó gazdálkodási alapelvek.

Az államháztartási alapelvek olyan magatartási normák, amelyeket az államháztartáshoz tartozó valamennyi szervezetnek követnie kell a költségvetés tervezése, végrehajtása, a bevételek és kiadások számbavétele, valamint a beszámolás során. Az alapelvek érvényesítését szolgáló joganyag

- a költségvetés készítésével és az elszámolással kapcsolatos eljárási szabályokat rögzít,
- a költségvetés végrehajtásával és a gazdálkodással kapcsolatos magatartási szabályokat ír elő,

- a pénzügyi folyamatok számbavételi módját határozza meg.

A jövedelemtulajdonosok, az adózók joggal várhatják el, hogy az államháztartás takarékosan és hatékonyan gazdálkodjon. Az alapelvek érvényesítését az államháztartási törvény, az államháztartási törvény végrehajtására hozott rendeletek, valamint a minden gazdálkodó szervezetre érvényes számviteli törvény biztosítja.

1. **A tervezés, elszámolás, gazdálkodás közös szabályai közül a legfontosabbak:**

- **A nyilvánosság elve** a közpénzekkel való gazdálkodás „társadalmi” ellenőrizhetőségét biztosítja. Érvényre jutását számos jogi norma szolgálja, kiemelten Magyarország Alaptörvénye.
- **A költségvetés alapján történő gazdálkodás elve:** az államháztartásban a gazdálkodást költségvetés alapján kell folytatni. A költségvetési év hazánkban megegyezik a naptári évvel.
- **A vállalkozás folytatásának számviteli alapelve:** a költségvetési gazdálkodó a jövőben is fenn tudja tartani a működését, nem várható tevékenységének nagymértékű beszűkülése. Ez felértékelődő terület a konszolidációs időszak után, az újabb állami konszolidációkat pedig kerülni kell (nemzeti tulajdonban lévő vállalatok, önkormányzatok esetében).
- **A programozás elve:** a hosszú távú kötelezettségvállalások éves költségvetésen túli biztosítása.
- **A teljesség elve:** alapvető szabály, hogy az államháztartás valamennyi alrendszerében minden pénzmozgásról el kell számolni, minden pénzügyi műveletet meg kell jeleníteni.
- **A valóság elve:** a könyvvitelben rögzített és a beszámolóban szereplő tételeknek a valóságban is megtalálhatóknak, bizonyíthatóknak, kívülállók által is megállapíthatóknak kell lenniük.
- **Az egységesség és áttekinthetőség elve:** az egységesség elvének érvényre jutása azt feltételezi, hogy az állam valamennyi költségvetési műveletét egyetlen jogszabályba foglalják, áttekintést engedve az államháztartás egészéről és annak részeiről.
- **A globális fedezet elve:** a költségvetés bevételei a költségvetési kiadásokra összességükben nyújtanak fedezetet, azaz nincsen közvetlen pénzügyi összefüggés valamely bevételi, illetve kiadási előirányzat között. Az egyes bevételi és kiadási tételek nem feleltethetők meg egymásnak.

- **A bruttó elszámolás elve:** a költségvetési bevételek és kiadások – törvényben szabályozott esetek kivételével – egymással szemben nem számolhatók el teljes összegükben, azaz beszámítás nélkül kell szerepeltetni azokat a költségvetésben és a zárszámadásban.
- **A részletezettség elve:** az államháztartás alrendszerének költségvetésében az egyes előirányzatokat részletesen kell megtervezni, előterjeszteni, elfogadni és elszámolni. Garantálja, hogy csak a szándékolt kiadások valósulnak meg és csak a szándékolt bevételek kerülnek beszedésre.
- **Fenntarthatóság és az egyensúly elve:** a fenntarthatóságot a társadalmi-gazdasági szereplők és a különböző generációk közötti érdekharmónizációk (megállapodások) tudják elviekben biztosítani.
- **Ellenőrizhetőség elve:** a feladat-meghatározás, a pénzek allokálása és a felhasználásról történő be- és elszámolás minden fázisában ott legyenek azok a kontrollmechanizmusok, amelyek megakadályozzák a közpénzek nem rendeltetésszerű, nem célirányos és nem gazdaságos elköltését.

2. **A költségvetési források felhasználása során követendő alapelvek:**

- **A felhasználási kötöttség elve:** egyes támogatások előre meghatározott célhoz való kötöttségét és a felhasználással kapcsolatos számadási kötelezettséget foglalja magában.
- **A közbeszerzési kötelezettség elve:** az államháztartás alrendszereihez tartozó minden szervezet, és az államháztartáson kívüli, de többségében közpénzt felhasználó szervezet köteles a meghatározott kifizetéseket közbeszerzés alkalmazásához kötni. Az értékhatárokat, valamint az eljárás menetét a közbeszerzési törvény határozza meg, bár mentességek mind szabályozási, mind egyedi döntési területeken lehetnek.
- **Az állami támogatások korlátozásának elve:** az EU szabályai szerint összeegyeztethetetlenek a közös piaccal azok az állami támogatások, amelyek a versenyt torzítják.
- **Az államháztartási gazdálkodási elvek, mechanizmusok a nemzetgazdasági tervezés, illetve ebbe illeszkedően a költségvetési tervezés és végrehajtás folyamatában érvényesülnek.**

2. AZ ÁLLAMI PÉNZÜGYI ELLENŐRZÉSI RENDSZER FELÉPÍTÉSE

Az államháztartási törvény (2011. évi CXCV. tv.) az államháztartás egyensúlyának és a közpénzekkel való áttekinthető, hatékony, ellenőrizhető gazdálkodás garanciáit teremti meg, szervesen illeszkedve az Alaptörvény Közpénzek fejezetéhez.

Az államháztartási törvény értelmében az államháztartási kontrollok alapvető célja az államháztartási pénzeszközökkel, vagyonnal történő

- szabályszerű,
- szabályozott,
- gazdaságos,
- hatékony és
- eredményes gazdálkodás kialakítása.

Az **államháztartási kontroll** kiterjed az államháztartás valamennyi alrendszerére.

- az ellenőrzési tevékenység az államháztartási rendszer egészére, valamennyi költségvetési szervre vonatkozik, tehát az adott rendszeren belül **általános ellenőrzésként** van jelen;
- az **ellenőrzési tevékenység komplexitása** azt is jelenti, hogy mindez egyaránt érinti az államháztartási rendszer egészének, valamennyi költségvetési szervnek a folyó költségvetési évhez tartozó pénzgazdálkodását, illetve a vagyongazdálkodását;
- az államháztartási rendszer működésével kapcsolatos ellenőrzési tevékenység felöleli az állami **ellenőrzések mindkét alaptípusát**, azaz mind a törvényességi-jogszerűségi-szabályszerűségi ellenőrzést, mind pedig a célszerűségi-gazdaságossági-hatékonyági ellenőrzést.

Az **államháztartási kontroll négy pillérre épül:**

- külső ellenőrzésre: Állami Számvevőszék, MÁK (Magyar Államkincstár) és (bizonyos esetekben) független könyvvizsgálat
- kormányzati szintű ellenőrzésre (KEHI = Kormányzati Ellenőrzési Hivatal) és
- az államháztartási belső kontrollrendszerekre, továbbá
- Költségvetési Tanács

Link:

www.asz.hu

www.kehi.hu

<http://allamhaztartas.kormany.hu/a-hazai-allamhaztartasi-belso-kontroll-bemu>

https://www.asz.hu/storage/files/files/Publikaciok/Szakmai_cikkek/Horvath_Margit/200_219_dorman_gorgenyi_2013_2.pdf

Ez a három elem együtt egy egészet alkot. Követelmény, hogy az ellenőrző szervezetek tevékenysége egymással harmonizált legyen, amiben kulcsszerepet töltenek be az **egységes ellenőrzési elvek, módszerek és technikák**. A régi gyakorlattól eltérően az ellenőrzések egyre inkább nem csupán leíró jellegű kontrollt jelentenek, hanem **javító, segítő szándékúak**, amelyek hatást gyakorolnak az állam gazdálkodására, és a hibák feltárásán túl azok kiküszöbölésére is **javaslatokat tesznek**.

Link: https://www.asz.hu/storage/files/files/Publikaciok/Domokos_Laszlo/elnoki_belso_ellenorzes_mpgeke_20120223.pdf

Bővebb szakirodalmi háttér: Lentner Csaba (szerk.): Adózási Pénzügytan és Államháztartási Gazdálkodás, NKE – Dialóg Campus, 2015, III, IV, V, VI, XXII, XXVI, XXX, XXXI. fejezetek.

3. AZ ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK ELLENŐRZÉSI MÓDSZERTANA (KÖLTSÉGVETÉSI TÖRVÉNYJAVASLAT, ZÁRSZÁMADÁS)

Az államháztartás külső ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat Magyarországon az Állami Számvevőszék látja el, melyet az Alaptörvény az Országgyűlés pénzügyi és gazdasági ellenőrző szerveként definiál. Az Állami Számvevőszék feladatait, hatáskörét és szervezetét a számvevőszéki törvény (2011. évi LXVI. tv.) állapítja meg.

Link: https://www.asz.hu/storage/files/files/a_jo_kormanyzas_epitokovei/7.pdf

Link: http://www.polgariszemle.hu/?view=v_article&ID=581

3.1 AZ ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK MINT AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KÜLSŐ ELLENŐRE

Az államháztartás külső ellenőrzésének legfontosabb sajátossága az ellenőrzést végző szervnek az ellenőrzött szervtől (szervektől) való függetlensége. Az ÁSZ az Országgyűlés ellenőrző szerve, ez az oka a teljes függetlenségének, míg a KEHI a Kormány ellenőrző szerve.

Link:https://www.asz.hu/storage/files/files/Publikaciok/Domokos_Laszlo/domokos_laszlo_eloadasa_a_corvinuson_az_asz_rol_E30.pdf

Link:https://asz.hu/storage/files/files/Publikaciok/Szakmai_cikkek/Domokos_Laszlo/diplomata.pdf?ctid=152

Az Állami Számvevőszék hatáskörére és függetlenségére vonatkozó legfontosabb törvényi kitételek az alábbiak:

- az Állami Számvevőszék **általános hatáskörrel** végzi a közpénzekkel és az állami és önkormányzati vagyonnal való felelős gazdálkodás ellenőrzését;
- az Állami Számvevőszék az ellenőrzési tapasztalatain alapuló megállapításaival, javaslataival, tanácsaival segíti az Országgyűlést, annak bizottságait és az ellenőrzött szervezetek munkáját, amivel **elősegíti a jól irányított állam működését;**
- az Állami Számvevőszék megállapításai alapján az ellenőrzött szervezetekkel és a felelős személyekkel szemben az illetékes szervezetnél **eljárást kezdeményezhet;**
- jelentései, az abban foglalt megállapításai, következtetései **bíróság vagy más hatóság előtt nem támadhatók meg;**
- a központi költségvetés szerkezetében az **ÁSZ önálló fejezet**, a fejezet felügyeletét ellátó szerv vezetőjének jogosítványait az elnök gyakorolja;
- a költségvetésére vonatkozó javaslatát és a költségvetésének végrehajtásáról szóló beszámolóját **maga állítja össze**, és azt a kormány változtatás nélkül terjeszti be a központi költségvetésről, illetve az annak végrehajtásáról szóló törvényjavaslat részeként az Országgyűlés elé;
- **költségvetését** úgy kell megállapítani, hogy ne legyen kevesebb az előző évi központi költségvetésben megállapított összegnél;
- alapfeladatain kívül további feladatot törvény csak úgy állapíthat meg az ÁSZ részére, hogy a **feladatellátáshoz szükséges pénzügyi fedezetet egyidejűleg biztosítja;**
- gazdálkodását az Országgyűlés elnöke által közbeszerzési eljárás útján kiválasztott és megbízott **független, költségvetési minősítésű könyvvizsgáló ellenőrzi.**
- tevékenységét **ellenőrzési terv** alapján végzi, amit az ÁSZ elnöke határoz meg és hagy jóvá (törvényben meghatározott feladatkörében az Állami Számvevőszék köteles ellenőrzést lefolytatni az Országgyűlés döntése alapján, és ellenőrzést végezhet a Kormány felkérésére).

Az Állami Számvevőszék munkájával és feladatellátásával összefüggésben nagy jelentősége van, hogy az Állami Számvevőszék a 2011. évben **lezárta a következmények nélküli ellenőrzések időszakát**. Ez azt jelenti, hogy a számvevőszéki megállapításokra minden ellenőrzöttnek intézkedési tervet kell készítenie, melynek végrehajtását az ÁSZ utóellenőrzés keretében ellenőrizheti. Az ellenőrzött kötelelem mulasztására a szankcionálás biztosított. A 2011-es új ÁSZ-törvény hatályba lépése előtt ilyen jogkör nem létezett. -

Link: http://epa.oszk.hu/00800/00890/00058/EPA00890_polgari_szemle_2014_1-2_581.htm

Link: <https://www.asz.hu/az-allami-szamvevoszek-ellenorzeseinek-szakmai-szabalyai>

Link: https://www.asz.hu/storage/files/files/Publikaciok/Szakmai_cikkek/Horvath_Balint/psz_2013_3_6szam_2fejezet.pdf

3.2 A KÖLTSÉGVETÉS TERVEZÉSÉNEK ÉS VÉGREHAJTÁSÁNAK ELLENŐRZÉSE

A Számvevőszék ellenőrzési tevékenységének egyik sarkalatos pontja a központi költségvetés tervezésének véleményezése, illetve a végrehajtásról készített zárszámadás ellenőrzése.

Link: https://www.asz.hu/storage/files/files/penzugyiszemle/2015/domokos_2015_4_m.pdf?download=true

3.2.1 A költségvetési törvényjavaslatról készített számvevőszéki vélemény

A **véleményezési jogkör** nem klasszikus számvevőszéki feladat. Az ÁSZ ebben a folyamatban mint az Országgyűlés tanácsadója van jelen. A véleményezés során az ÁSZ

- rámutat a törvényjavaslat esetleges hiányosságaira,
- felhívja a figyelmet a kockázatokra.

Az Állami Számvevőszék a költségvetési törvényjavaslatról **minden évben** kialakítja és nyilvánosságra hozza véleményét. A véleményadás megalapozása érdekében **módszertani dokumentumban** határozza meg az ellenőrzés szakmai szabályait, amelyeket az ellenőrzések során szerzett tapasztalatok alapján folyamatosan korszerűsít. Az ÁSZ elnöke a Költségvetési Tanács tagjaként a költségvetési folyamat tekintetében további jogkörrel rendelkezik.

Link: <https://www.asz.hu/jelentesek/velemenymagyarorszag-koltsegveteserol>

3.2.2 A zárszámadási törvényjavaslatról szóló számvevőszéki jelentés

A központi költségvetés végrehajtásáról készített zárszámadás ellenőrzését az ÁSZ végzi. Az ÁSZ tevékenységében és a közpénzek felhasználásának nyomon követésében egyaránt jelentős hangsúlyt kap a költségvetés végrehajtásának ellenőrzése.

A zárszámadás ellenőrzésének célja annak megállapítása, illetve értékelése, hogy

- az ellenőrzött szervezeteknél a gazdálkodás szabályszerűen történt-e;
- a költségvetés végrehajtásáról készített (zárszámadási) törvényjavaslatot megalapozó pénzügyi beszámolók/elszámolások egésze nem tartalmaz-e a megbízhatóságot befolyásoló lényeges hibát;
- a törvényjavaslat egésze megbízható-e;
- a kormányprogramokban – a zárszámadással érintett évre – kitűzött célok, feladatok teljesültek-e, végrehajtásuk megtörtént-e;
- a költségvetés végrehajtásában jog- és hatáskörrel rendelkezők a kapott felhatalmazások keretei között a kötelezettségeiknek megfelelően gazdálkodtak-e a közpénzekkel.

A költségvetés végrehajtásának (zárszámadásnak) ellenőrzése **pénzügyi-szabályszerűségi ellenőrzés**. Ez azt jelenti, hogy az ellenőrzés során az ÁSZ a beszámolók, illetve az elszámolások megbízhatóságát, a költségvetés végrehajtásának szabályszerűségét értékeli és minősíti. Az ÁSZ a zárszámadás ellenőrzését is a **módszertani dokumentumban** foglaltak alapján folytatja le.

Az ÁSZ a zárszámadás ellenőrzésének teljesítésével támogatást nyújt ahhoz, hogy az Országgyűlés a zárszámadási törvény elfogadása során **megalapozott döntést hozhasson**. Az ellenőrzés **átfogó** és **objektív képet ad** a zárszámadási törvényjavaslat megalapozottságáról és a törvényjavaslatban szereplő adatok megbízhatóságáról. Az ellenőrzés megállapításai, tapasztalatai alapján – az államháztartás működését érintő átfogó javaslatok mellett – az egyes intézmények vezetői részére az ÁSZ **specifikus javaslatokat fogalmaz meg**.

Link: <https://www.asz.hu/jelentesek/jelentes-magyarorszag-koltsegvetese-vegrehajtasanak-ellenorzeserol>

Link: <http://www.aszHIRportal.hu>

V. MODUL: FISKÁLIS POLITIKA – EU KONTEXTUSBAN

Jelen modul bemutatja az adórendszert, a fiskális szabályozást, a fiskális koordináció intézményrendszerét, összefüggéseit és követelményeit, megismerteti a magyar és az európai fiskális politikai kereteket.

Link: https://asz.hu/storage/files/files/penzugyiszemle/2015/asztalosv_2015_4_m.pdf

Link: https://asz.hu/storage/files/files/penzugyiszemle/2015/barcza_2015_4_m.pdf

Link: <http://www.hitelintezetiszemle.hu/letoltes/matolcsy-gyorgy-palotai-daniel.pdf>

1. A FISKÁLIS SZABÁLYOZÁS ÉS RENDSZER ALAPJAI

A **fiskális politika** a kormányzati gazdaságpolitika és gazdaságbefolyásolás alapvető pénzügyi eszköze. A gazdaságban keletkező vállalati és lakossági jövedelmek centralizálását, majd újraelosztását végzi.

Az **adó** a modern állam működésének alapfeltétele. Az állam által nyújtott szolgáltatások fedezete, amely a polgárok biztonságos létezését és a gazdasági szereplők kiszámítható tevékenységét biztosítja. Az adófizetés a közpénzügyi rendszernek, az állami redisztribúció működésének, a modern állami szuverenitás megnyilvánulásának egyik alapeleme. **Adórendszernek** nevezzük az államok által egy időben működtetett adók összességét, beleértve az e tevékenységet ellenőrző, irányító adóhatóság munkáját is.

Az **optimálisan kialakított adórendszerek** rendelkeznek belső kohézióval, és képesek megvalósítani a gazdaságpolitika céljait. Az adórendszert jellemzi

- a jogalkotók által létrehozott adófajták szerkezete,
- az adóterhelés mértéke,
- az alkalmazott adófajták száma,
- a változások gyakorisága és
- más szociális, társadalmi jellegzetességek.

Az adórendszereket jól jellemzi továbbá, hogy milyen a **társadalom jogkövetési szintje**, milyen társadalmi csoportok rendelkeznek mentességekkel, milyen arányú az adócsalás és a feketegazdaság, mennyire együttműködő az adóhatóság, illetve mennyire jelenik meg a korrupció az adóhivatal munkájában.

A **klasszikus adóztatási alapelveket** Adam Smith fogalmazta meg a XVIII. század végén, és azóta is zsinórmértékül szolgálnak a nemzetállamok számára.

- Az adóalanyoknak képességükkel és jövedelmükkel arányosan kell hozzájárulniuk a kormányzat fenntartásához (**egyenlő közteherviselés elve**).
- Az adó legyen mindig konkrétan meghatározott, az adójogszabályok, tehát az adóalanyok teherviselésének feltételei legyenek egyszerűen és pontosan megfogalmazva.
- Az adókötelezettséget úgy kell megállapítani és az adót úgy kell beszedni, hogy annak megfizetése a lehető legkevesebb kellemetlenséget okozza az adózóknak.
- Az adóigazgatás működtetése legyen a lehetőségekhez mérten olcsó.

A **modern adóztatási alapelvek** meghatározása vitatottabb.

- A **létminimum adómentessége**. Ez az elv a XIX. század végén Nyugat-Európában jelent meg, és erkölcsi, gazdasági okokra visszavezethetően azt fogalmazza meg, hogy az adóalanyok életviteléhez szükséges alapvető összeget, vagyonelemeket ne terhelje adó. Az elv gyakorlati érvényesülése azonban több kérdést is felvet, alkalmazása nem elterjedt.
- **Semlegesség alapelve**. Az adókat úgy kell meghatározni, hogy az adóalanyok gazdasági, üzleti döntéseiket elsősorban ne az adórendszer változásaira tekintettel hozzák meg. Az adórendszer minden adóalany számára azonos elbírálást nyújtson.
- **Elkobzó jellegű (konfiskatórius) adóztatás és a visszamenő hatályú jogalkotás tilalma**. A konfiskatórius adóztatás azt jelenti, hogy az adóztató közhatalom olyan mértékű adót, adókat, illetve együttes adóterhelést alkalmaz, amely ellehetetleníti az adóalanyok életfeltételeit. A visszamenőleges jogalkotás esetében valamilyen gazdaságpolitikai cél érdekében a jogalkotó újraszabályozza a már lezárt adóévek adóügyi aktusait.

Link: <http://www.mnb.hu/letoltes/koltsegvetesi-jelentes-2016-hun-20160823.pdf>

Bővebb szakirodalmi háttér: Szilovics Csaba: *Az adójogi norma szerepe az optimális adórendszer kialakításában*. Jura, 22. évfolyam, 1. szám (2016), 322–328. o.

Szilovics Csaba: *A magyar adórendszer főbb elemeinek változásai az Európai Unióhoz történt csatlakozásunk óta eltelt időszakban. Az uniós jog és a magyar jogrendszer viszonya.* Kódex Nyomda Kft., Pécs, 2016, 199–238.o.

2. ADÓTÍPUSOK, ADÓFAJTÁK, ADÓZÁS SZABÁLYAI

A **közhatalmi bevételeket** (mint az államháztartás javára előírt fizetési kötelezettségeket) három alcsoportra lehet felosztani:

- adójellegű bevételekre,
- díjjellegű bevételekre,
- szankciójellegű bevételekre.

Az **adójellegű bevételek** tisztán fiskális pénzforrások, e bevételek ellenében nem áll semmilyen közvetlen ellenszolgáltatás. Az államnak (a helyi önkormányzatnak) e körben csak a bevétel beszedésével összefüggő adminisztratív költségei merülnek fel. Az adójellegű bevétellel kapcsolatos fizetési kötelezettség keletkezése nem függ a befizetés kötelezettjétől. A kötelezettség nem a kötelezett választásától függően, illetőleg nem a kötelezett magatartásának következményeként keletkezik. Az ilyen bevételek elnevezésüktől függetlenül adójellegű bevételek.

Adójellegű bevételek megjelennek a **központi alrendszerben**

- általános forgalmi adó,
- személyi jövedelemadó,
- pénzügyi szervezetek különadója,
- társasági adó,
- vagyonszerzési illeték, (díj jellegű bevétel)
- pénzügyi tranzakciós illeték, (díj jellegű bevétel) formájában,

a **társadalombiztosítási alapok** bevételeiben:

- szociális hozzájárulási adó,
- járulékok,

az **elkülönített állami pénzalapoknál**:

- munkaerő-piaci alapba fizetett járulékok,
- szakképzési hozzájárulás,

- innovációs járulék,

illetve a **helyi önkormányzati alrendszerben is**

- helyi adók bevételei.

Közgazdasági megközelítésben az adójellegű bevételeket általában tovább csoportosítják abból a szempontból, hogy a fizetési kötelezettség

1. **a termékek, szolgáltatások vásárlásához** kapcsolódik:
 - például általános forgalmi adó,
2. **magánszemélyek vagy vállalkozások jövedelmét terheli:**
 - például személyi jövedelemadó,
 - illetve társasági adó,
3. **vagyon birtoklásához** kapcsolható:
 - például építményadó,
 - telekadó,
 - gépjárműadó,
4. **illetve a társadalombiztosítás költségeihez való hozzájárulást jelent-e:**
 - a. például járulékok

Az adójellegű bevételek körében keletkező fizetési kötelezettség olyan **pénzügyi jogviszony**, amelynek alanyai egyfelől az adóhatóság, másfelől pedig a fizetési kötelezettség alanya, az adózó.

Adózónak minősül az a természetes vagy jogi személy, akinek vagy amelynek adókötelezettségét törvény írja elő.

Az adózó **adókötelezettsége** magában foglalja a fizetési kötelezettség és a költségvetési támogatás megállapítása, megfizetése vagy kiutalása érdekében végzett

- bejelentést,
- nyilatkozattételt,
- adómegállapítást,
- adóbevallást,
- adófizetést és adóelőleg-fizetést,
- bizonylat kiállítását és megőrzését,
- nyilvántartások vezetését (könyvvizetést),
- adatszolgáltatást, illetőleg
- adólevonást, adóbeszedést.

Magyarországon

- az európai átlaghoz képest csökkennek, de még mindig viszonylag magasak a társadalombiztosítási alapokat finanszírozó befizetések, illetve a termékek, szolgáltatások után fizetett adók, és
- alacsony a jövedelmi és vagyoni típusú adók aránya.

A **díjjellegű fizetésre** kötelezett személyek befizetésük fejében közvetlen ellenszolgáltatásban részesülnek. A díj összege közgazdasági értelemben nem tekinthető a díjfizető által igénybe vett szolgáltatás árának, de a piaci viszonyokra, az értékarányosságra utaló jelek is kimutathatók benne.

- Az intézményi díjak körében az intézményi szolgáltatás költségei részét képezik a díjkalkulációnak, ugyanakkor a díj megállapításánál más fontos szempontok (pl. szociális körülmények) is szerephez jutnak.
- A díjak megállapításánál fontos törvényi korlátot képez az a rendelkezés, miszerint a fizetendő díj mértéke nem haladhatja meg az adott eljárással (szolgáltatással) felmerülő költségeket.
- Változó költségigényű eljárások (szolgáltatások) esetében a díj összegét átalányjelleggel kell meghatározni.

A legfontosabb díjjellegű fizetési kötelezettségek:

- a különböző államigazgatási és bírósági eljárási illetékek,
- az igazgatási szolgáltatási díjak,
- a bírósági szolgáltatási díjak,
- egyes költségvetési szervek intézményi térítési díjai.

A közigazgatás által alkalmazott különféle jellegű **szankciók** közül a direkt pénzbeli formát öltő és költségvetési bevételt jelentő bírságok (pl. az egyenlő bánásmód követelményének megsértése miatt kiszabott bírság, szabálysértési bírság, környezetvédelmi bírság) képeznek közbevételet.

3. ADÓHATÓSÁGOK

Az Art. (az adózás rendjéről szóló 2003. évi XCII. törvény) a következő **adóhatóságokat** különbözteti meg, illetve szabályozza eljárásukat:

- a Nemzeti Adó- és Vámhivatal (NAV) adóztatási szerve mint állami adóhatóság és vámhatóság (állami adó- és vámhatóság);
- az önkormányzat jegyzője (önkormányzati adóhatóság);

- a fővárosi, megyei kormányhivatal, az önkormányzati adóhatóság felettes szerveként eljárva.

Az állami adóhatóság és a vámhatóság jellemzően a központi költségvetés bevételeit, míg az önkormányzati adóhatóság főként a helyi adókról szóló törvény szerint megállapított kötelezettségeket kezeli. Az adóhatóságok:

- jogosultak adóztatási tevékenységük során az adózókat nyilvántartani, tevékenységüket ellenőrizni.
- az adóztatás során együttműködnek, az adóztatás érdekében – célhoz kötötten – adatokat adhatnak át egymásnak.

3.1 AZ ADÓHATÓSÁGOK FELÜGYELETE

Az adóhatóságok törvényes működése felett az **adópolitikáért felelős miniszter** gyakorolja a felügyeleti jogot. Az **állami adó- és vámhatóság feletti felügyeleti jogkör kiterjed:**

- az adóztatás, a vámok, illetve a NAV hatáskörébe tartozó nem közösségi adók és díjak kiszabásának, beszedésének törvényességére;
- a NAV tevékenységének és vezetésének, a törvények, illetve más jogszabályok végrehajtásának felügyeletére és ellenőrzésére;
- a NAV szervezeti rendszerére, feladataira vonatkozó törvények, kormányrendeletek előterjesztésére.

A felügyelő miniszter jogosult

- adóügyekben a NAV vezetőjének jogszabálysértő határozatát megváltoztatni, illetve
- meghatározott esetekben eljárás lefolytatására utasítani,
- az adóztatás, a vám- és jövedéki igazgatás működési feltételeinek kialakítása, szakszerű működése tekintetében iránymutatást adni.

A NAV vezetőjének feladat- és hatáskörét a Nemzetgazdasági Minisztérium (NGM) parlamenti és adóügyekért felelős államtitkára gyakorolja.

Az önkormányzati adóhatóság működése feletti felügyelet keretében az adópolitikáért felelős miniszter ellenőrzi az adóztatás törvényességét, és kormány elé terjeszti az önkormányzati adóigazgatás szervezeti rendszerére vonatkozó jogszabályokat. A törvényesség és szakszerűség érvényesülése érdekében az önkormányzati adóhatóság vezetőitől jelentéseket, beszámolókat, adatszolgáltatást, továbbá bármely adózó ügyéről tájékoztatást kérhet.

3.2 A NEMZETI ADÓ- ÉS VÁMHIVATAL FELÉPÍTÉSE, FELADATKÖRE

Link: <http://nav.gov.hu/>

A Nemzeti Adó- és Vámhivatal **2011. január 1-jén** alakult meg az Adó- és Pénzügyi Ellenőrzési Hivatal, valamint a Vám- és Pénzügyőrség összevonásával. Jelenleg a Nemzetgazdasági Minisztérium részeként önálló államtitkári irányítással látja el országos hatáskörű feladatát.

A NAV jogi személyiséggel rendelkező, a nemzetgazdasági miniszter irányítása alatt álló, államigazgatási és fegyveres rendvédelmi feladatokat is ellátó központi hivatal. Gazdasági szervezettel rendelkező központi költségvetési szerv, mely a központi költségvetésben önálló fejezetet képez.

A NAV feladatait a jogszabályok szerint **központi és területi szervek** útján látja el. A belső munkamegosztás alapján a szakmai és funkcionális feladatoknak megfelelő szervezeti egységekre tagozódik.

1. A NAV központi szervei:

- a Központi Irányítás,
- a Bűnügyi Főigazgatóság.

2. A NAV területi szervei:

- megyei (fővárosi) adó- és vámigazgatóságok,
- Kiemelt Adó- és Vámigazgatóság,
- Repülőtéri Igazgatóság,
- Bevetési Igazgatóság,
- Fellebbviteli Igazgatóság,
- bűnügyi igazgatóságok,
- Szakértői Intézet,
- Informatikai Intézet,
- Képzési, Egészségügyi és Kulturális Intézet,
- Gazdasági Ellátó Igazgatóság.

A legfelső irányító szerv a **Központi Irányítás**. Ez a szervezet feladatköréből adódóan gyakorolja a Bűnügyi Főigazgatóság, az igazgatóságok és a területi szervek felett a jogszabályban biztosított irányítási és felügyeleti jogköröket, koordinálja működésüket. Ezenkívül ellátja a hatáskörébe utalt felüellenőrzési, szerencsejáték-felügyeleti, vám- és jövedéki igazgatási, nyomtatványengedélyezési, külföldi szervezetekkel, jogsegéllyel kapcsolatos feladatokat. Ezen fő tevékenységek mellett ellátja a NAV költségvetés-tervezési és -elemzési feladatokat.

kal kapcsolatos teendőket. Gondoskodik a stratégia kialakításáról, a cél- és feladatrendszer meghatározásáról.

A NAV **legfontosabb feladata** a költségvetés bevételeinek beszedése, biztosítása, azaz a **központi költségvetés** kiadásait biztosító források megteremtése. A NAV szedi be a **társadalombiztosítási járulékokat**. A törvény elkülönített állami pénzalapot is létrehozhat, az ezzel kapcsolatos befizetett összegek sem a központi költségvetésbe kerülnek, hanem a meghatározott pénzalapba. A befizetések mellett azon támogatások kezelése is alapvető feladata, amelyek a központi költségvetésből, illetve az egyes elkülönített állami pénzalapokból járnak az adózóknak. Fontos feladata a közösségi vámjog végrehajtásáról szóló törvény hatálya alá tartozó kötelező befizetések kezelése (pl. vám).

A NAV az adózók által beküldött bevallások alapján **nyilvántartja a kötelezettségeket és kezeli a pénzforgalommal kapcsolatos adatokat**. 2007 óta a **szerencsejáték-szervezéssel**, a játékautomatával és az ajándéksorsolással kapcsolatos engedélyezési/nyilvántartási feladatok is az állami adóhatósághoz tartoznak. A NAV végzi a **pénzmosás, illetve a terrorizmus** finanszírozásának megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény rendelkezéseinek betartásával kapcsolatos ellenőrzési, hatósági felügyeleti feladatokat. Az unióban egyedülállóként ellátja az Európai Csalásellenes Hivatallal (OLAF) való együttműködést, koordinációt.

3.3 TOVÁBBI ADÓHATÓSÁGOK

3.3.1 Önkormányzati adóhatóság

Az önkormányzati adóhatóság **adóztatási feladatai**:

1. helyi adók kezelése,
2. gépjárműadó (mint átengedett központi adó, a beszedése az önkormányzat feladata; a bevételből részesedik is)
3. az ún. települési adók kivetése és beszedése is a hatáskörébe tartozik.

3.3.2 Kormányhivatal, mint adóhatóság

Az önkormányzati adóhatóság által hozott határozat ellen **fellebbezésnek** van helye, amelyet az illetékes fővárosi/megyei kormányhivatal bírál el. A felettes szerv eljárása során az elsőfokú határozatot megváltoztathatja, megsemmisítheti, illetőleg a megsemmisítés mellett új eljárásra utasíthatja az elsőfokú adóhatóságot.

3.3.3 Együtműködés az adóhatóságok között

Az adóhatóságok tevékenységük során megállapításokat tehetnek az adózó adókötelezettségével kapcsolatban. Tekintettel arra, hogy az egyes adóhatóságok hatáskörébe más-más adó tartozik, előfordulhat, hogy az adónem vizsgálatakor olyan megállapítás születik, amelyik **egy másik – más adóhatóság hatáskörébe tartozó – adó megállapításánál is jelentőséggel bírhat.**

Az **adóhatóságok egymásnak átadhatják a feltárt adatokat**, azonban minden esetben csak akkor, ha a célhoz kötöttség – az adat átadása adó megállapítását teszi lehetővé – megvalósul. Az adatátadás nemcsak a különböző hatáskörű, hanem az azonos hatáskörrel, de különböző illetékességgel rendelkező adóhatóságokra is vonatkozik. Az önkormányzati adóhatóság tehát adatokat adhat át az állami adóhatóságnak, de más önkormányzati adóhatóságnak is.

4. AZ EU KÖLTSÉGVETÉSI-ADÓPOLITIKÁJA, MAGYAR ÉS EU-S KÖLTSÉGVETÉSI KAPCSOLATOK

Link: http://www.southeast-europe.org/pdf/09/DKE_09_M_OE_Kutasi-Gabor.pdf

Az európai uniós tagállamok azon szakpolitikák finanszírozására, amelyeket uniós szinten kezelnek, közös költségvetést tartanak fenn. A közös költségvetés az Európai Unió nemzeti jövedelmének mintegy 1 %-át teszi ki, ami jóval kisebb a nemzeti költségvetések méreténél (a GDP 40-50 %-a). Az európai uniós költségvetés kialakításának fontos alapelve a „szubszidiaritás elve”, amely szerint az EU „csak akkor és olyan mértékben lép fel, amennyiben a tervezett fellépés célkitűzéseit a tagállamok sem központi, sem regionális vagy helyi szinten nem tudják megfelelően elérni, és a célkitűzések a tervezett fellépés méretéből vagy hatásából adódóan uniós szinten megfelelőbben megvalósíthatók.”

A közös uniós költségvetés **bevételei:**

- **hagyományos saját források** (elsősorban vámok). Részarányuk: 12 %
- hozzáadottérték-adó alapú forrás (egységes százalékos kulcs, amelyet valamennyi tagállam harmonizált bevételére alkalmaznak). Részaránya: 11 %
- **a bruttó nemzeti jövedelem (GNI) alapú saját forrás** (minden tagállam GNI-jére egységes kulcsot alkalmaznak). Részaránya: 76 %

- **egyéb bevételek** (például az EU személyzete által fizetett jövedelemadó, a nem EU-országok hozzájárulásai az egyes uniós programokhoz, uniós szinten kivetett büntetések). Részarányuk: 1 %.

Magyarország tagállami hozzájárulásai a 2004-2014. évi időszakban

- a GNI alapú befizetések összege a hazai hozzájárulásoknak átlagosan a 70,1 %-a;
- a hagyományos saját források aránya 15,1 % volt;
- a hozzáadottérték-adó (áfa) alapú hozzájárulások aránya 13,4 %-ot tett ki,
- a brit korrekcióként fizetett hozzájárulás százalékos aránya 1,4 % volt.

Forrás: ÁSZ

https://www.asz.hu/storage/files/files/Publikaciok/Elemzesek_tanulmányok/2015/2007_2013_eu_koltsegvetesi_idoszakban_magyarorszag_reszere_juttatott_kozoségi_tamogatások_összefoglaló_bemutató_értékelése.pdf?ctid=855

A közös uniós költségvetés **kiadási kategóriái:**

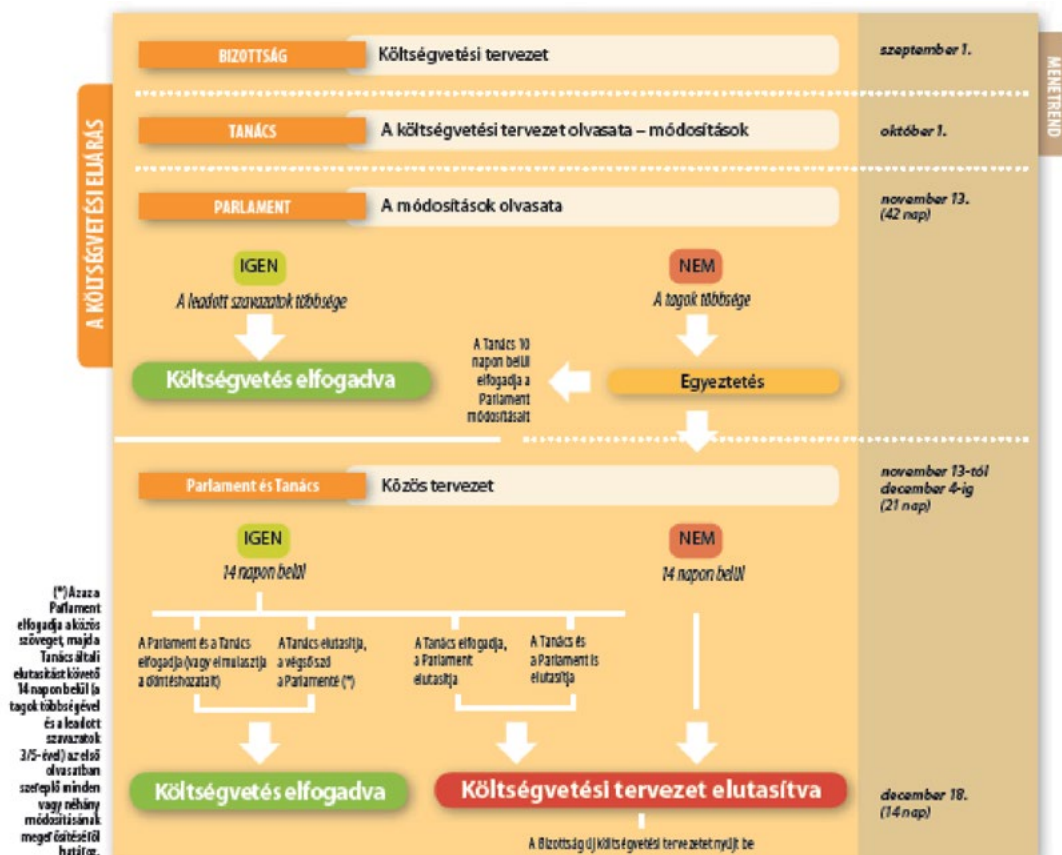
- **Versenyképesség és kohézió** (44-45 %)
- **Természeti erőforrások: mezőgazdaság, vidékfejlesztés, környezetvédelem és halászat** (42-43 %)
- **Állampolgárság, szabadság, biztonság és a jog érvényesülése** (1-2 %)
- **Az EU mint globális szereplő** (5-6 %)
- **Egyéb kiadások** (5-6 %)

Az EU-költségvetés bevételei és kiadásai tekintetében az alábbi **korlátozó tényezők** állnak fenn:

- az EU költségvetésének **nem lehet hiánya;**
- a **saját források felső korlátja** az EU-s GNI 1,24 %-a.
- a **többéves pénzügyi keret**, amelyet az Európai Parlament, az Európai Tanács és az Európai Bizottság állapít meg, és amely költségkategóriánként szabályozza az EU költségvetésének alakulását;
- az Európai Tanács és az Európai Parlament által elfogadott **költségvetési rendelet**, amely rögzíti a költségvetés összeállításának, végrehajtásának, irányításának és ellenőrzésének szabályait.

A **költségvetés megalkotása** során az Európai Bizottságnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Tanácsnak is van szerepe és hatásköre. Az Európai Unió hétéves költségvetési periódusokat alkalmaz.

6. számú ábra: Az Európai Unió költségvetése megalkotásának folyamatábrája (Forrás: EB)

Link: http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/glance/budget_glance_hu.pdf

Link: <http://ec.europa.eu/budget/index.htm>

Link: http://ec.europa.eu/dgs/budget/index_hu.htm

Link: http://ec.europa.eu/commission_2010-2014/lewandowski/index_en.htm

Link: http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/glance/budget_glance_hu.pdf

Link: http://www.europarl.europa.eu/aboutparliament/hu/displayFtu.html?ftuld=FTU_4.2.1.html

VI. MODUL: MONETÁRIS POLITIKA

Jelen modul bemutatja a magyar monetáris politika 2013 előtti és utáni rendszerét, vázolja a jegybanki folyamatok nemzetköziesedésének folyamatát, valamint ismerteti a jegybank monetáris eszközeit, refinanszírozási politikáját, különös tekintettel a növekedésre és a közjólét emelésére.

1. A MAGYAR NEMZETI BANK JOGÁLLÁSA, MŰKÖDÉSÉNEK FŐBB ÁLLOMÁSAI

A fiskális politika mellett a közpénzügyi rendszer másik meghatározó ága a **monetáris (jegybanki) politika**, amit Magyarországon a Magyar Nemzeti Bank határoz meg és valósít meg.

Link: www.mnb.hu

1.1 AZ MNB FELADATAI

Az MNB **elsődleges célja az árstabilitás elérése és fenntartása**. Az MNB elsődleges céljának veszélyeztetése nélkül – a rendelkezésére álló monetáris politikai eszközökkel – **támogatja a kormány gazdaságpolitikáját**. A jegybank cél- és eszkörendszerében megjelenik a **pénzügyi stabilitás** is.

Magyarországon kizárólag az MNB jogosult **bankjegy- és érmekibocsátásra**. Az MNB által kibocsátott bankjegy és érme Magyarország törvényes fizetőeszköze, azt Magyarország hivatalos pénznemében teljesítendő fizetésnél mindenki köteles névértéken elfogadni.

Az MNB Magyarország gazdasági stabilitásának megőrzése érdekében **deviza- és aranytartalékok** képez, illetve ezekhez kapcsolódó devizaműveleteket végez.

MNB részt vesz a **fizetési, illetve értékpapír-elszámolási rendszerek** kialakításában és felvigyázza azokat.

Az MNB vezeti a **kincstári egységes számlát** és az Államadósság Kezelő Központ pénzforgalmi számláját.

Az MNB ellátja a **pénzügyi közvetítőrendszer felügyeletét**: az egyes pénzügyi szervezeteket, illetve a pénzügyi szervezetek egyes szektorait fenyegető, nemkívánatos üzleti és gaz-

dasági kockázatok feltárása, a már kialakult egyedi vagy szektorális kockázatok csökkentése vagy megszüntetése, illetve az egyes pénzügyi szervezetek prudens működésének biztosítása érdekében megelőző intézkedéseket alkalmaz.

Az MNB a Pénzügyi Békéltető Testület útján ellátja a fogyasztó és a pénzügyi törvények hatálya alá tartozó szervezetek vagy személyek közötti vitás ügyek bírósági eljárásán kívüli rendezését.

1.2 AZ MNB SZERVEI

Az MNB szervei a Monetáris Tanács, a Pénzügyi Stabilitási Tanács, az Igazgatóság és a Felügyelőbizottság.

1. A **Monetáris Tanács** az MNB legfőbb döntéshozó szerve, amelynek hatáskörébe mindenekelőtt az MNB alapvető feladataival, a kötelező jegybanki tartalék és az azután fizetendő kamat mértékével, az árfolyamrendszerrel és a pénzügyi közvetítőrendszer egészét fenyegető kockázatokkal kapcsolatos döntések tartoznak. A Monetáris Tanács szükség esetén bármikor összehívható, de havonta legalább egy alkalommal ülésezik.
2. A **Pénzügyi Stabilitási Tanács** hatáskörébe tartozik a Monetáris Tanácsnak az MNB mikro- és makroprudenciális feladataival kapcsolatos döntése végrehajtásának irányítása és a Monetáris Tanács által meghatározott stratégiai keretek között az MNB mikro- és makroprudenciális feladataival kapcsolatos döntéshozatal.
3. Az **igazgatóság** felelős a Monetáris Tanács döntéseinek végrehajtásáért és az MNB működésének irányításáért.
4. A **felügyelőbizottság** az MNB folyamatos tulajdonosi ellenőrzésének szerve. A felügyelőbizottság hatásköre nem terjed ki az MNB alapvető feladataira és azoknak az MNB eredményére gyakorolt hatására.

Az MNB a törvényben foglalt feladatai végrehajtásában **független a kormánytól** és az Európai Unió bármely szervétől (az Európai Központi Bank kivételével). E függetlenség biztosítása az MNB-törvény azon rendelkezése, mely szerint az MNB nem kérhet, és nem fogadhat el utasítást a kormánytól, párttól, az Európai Unió intézményeitől, az Európai Központi Bank kivételével. Mindezek azonban nem zárják ki az MNB Országgyűlés felé történő rendszeres beszámoltatását. Az MNB a **Központi Bankok Európai Rendszerének** tagja.

Link: <https://www.mnb.hu/a-jegybank>

2. JEGYBANKI ESZKÖZTÁR, MONETÁRIS POLITIKA, HATÁSMECHANIZMUS

Monetáris politikai eszközök: azok az eszközök, amelyeket a jegybank a monetáris politika gyakorlati végrehajtása során alkalmaz. Az MNB elsődleges célja az eszköztár kialakítása és működtetése során az, hogy a rövid pénzügyi hozamok minél inkább igazodjanak a jegybanki irányadó kamatszinthez, illetve a várakozásokhoz, és az alkalmazott eszköztár támogassa a jegybanki kamatpolitika végrehajtását. A Monetáris Tanács 2014. április 23-ai döntése alapján az eszköztár céljai közé került az önfinanszírozási koncepció megvalósulásának támogatása, aminek értelmében az MNB egyes eszközeivel elősegíti az ország külső sérülékenységének csökkenését.

Magyarországon a **monetáris politikai fordulat** 2012 nyarán indult el, majd 2013 márciusától teljesedett ki. 2013 márciusa óta a Magyar Nemzeti Bankot aktívabb jegybanki szerepvállalás jellemzi, és proaktív lépéseket tesz a jegybanktörvényben rögzített mandátumainak teljesítése érdekében.

Link: <http://www.mnb.hu/letoltes/felidos-jelentes-2013-2016-hun-0303.pdf>

Link: <http://www.mnb.hu/letoltes/megujult-a-magyar-nemzeti-bank-2013-2015.pdf>

Link: <http://www.mnb.hu/letoltes/az-mnb-makroprudencialis-strategiaja-2016.pdf>

Link: <http://www.hitelintezetiszemle.hu/letoltes/foldenyine-lahm-krisztina-komar-andras-streda-antal-szege-di-robert.pdf>

A fordulat első lépése a 2012 nyarán elindított **kamatcsökkentési ciklus** volt. A kamatcsökkentés révén 2016-ra az irányadó ráta elérte a jegybank 90 éves történetének historikusan legalacsonyabb, 0,9 %-os szintjét. A kamatcsökkentési ciklus

- mérsékelte a kereskedelmi banki kamatokat
- támaszt nyújtott a gazdasági növekedéshez,
- támogatta a jegybanki inflációs cél középtávú elérését,
- olcsóbbá és biztonságosabbá tette az államadósság finanszírozását, illetve
- javította az MNB eredményét.

1. számú táblázat: Az MNB eredményei (2013-2016)

Intézkedések	Időszak	Cél	Eredmény
I. Monetáris politikai intézkedések, programok			
Kamatcsökkentési ciklus	2012. augusztus - 2015. július	Árstabilitás elérése és a gazdaság ennek megfelelő ösztönzése	Alapkamat 565 bázispontos csökkenése, ami támogatta a gazdasági kibocsátást és a jegybanki inflációs cél középtávú elérését
Növekedési hitelprogram	2013. június - 2016. december	A hazai kv-k hitelezésének elősegítése	31000 vállalkozás jutott finanszírozáshoz 2126 milliárd forint összegben.
Önfinanszírozási program	2014. június óta	Az ország külső sérülékenységének csökkentése	Jelentősen csökkent a magyar gazdaság sérülékenysége, mérséklődtek a hazai kockázati felárak.
Növekedéstámogató program	2016. január óta	A kereskedelmi bankok piaci hitelezési aktivitásának ösztönzése	Várt eredmény: a fenntartható gazdasági növekedést támogató vállalati hitelezési aktivitás elérése.
II. A pénzügyi rendszer stabilitását érintő lépések			
PSZÁF integráció	2013. október	Hatékonyabb felügyeleti rendszer	Erősebb felügyelet, megindult a pénzügyi szektor megtisztulása

Intézkedések	Időszak	Cél	Eredmény
Makroprudenciális intézkedések	2013. október óta	A pénzügyi rendszert érintő rendszerszintű kockázatok kezelése	Új makroprudenciális stratégia és eszköztár beüzemelése és működtetése
Elszámolás-forintosítás	2015. február 1.	Az árfolyamrés és a tisztességtelen kamatemelések okozta terhek visszatérítése az ügyfeleknek, az árfolyamkítetttség megszüntetése	A lakossági terhek számottevő csökkenése, a rendszerszintű árfolyamkockázatok megszüntetése
Fair banking	2015 január	Egészséges, fenntartható verseny kialakítása a bankszektorban	Elősegíti a hitelügyletek kamatainak és a kapcsolódó jutalékok átláthatóságát
MARK Zrt.	2014 november óta	A bankszektor nemteljesítő kereskedelmi ingatlan-hitel állományának kitisztítása a bankrendszer mérlegéből	Várt eredmény: 2016 végére számottevően csökkenhet a nemteljesítő vállalati hitelek aránya a bankrendszerben
Szanálási tevékenység	2014. szeptember óta	A pénzügyi stabilitás fenntartása és az ügyfelek védelme	Sikerkes MKB szanálás
III. A hazai pénzügyi piacok hatékony működésének elősegítése			
GIRO Zrt. megvásárlása	2014. április	A közérdek érvényesítése a pénzforgalom terén	Olcóbbá vált a pénzforgalom

Intézkedések	Időszak	Cél	Eredmény
Budapesti Érték-tőzsde Zrt. megvásárlása	2015 november	A hazai tőkepiac fejlesztése, a befektetői bázis szélesítése, a transzmisszió javítása	Várt eredmény: a tőzsdei kapitalizáció növelése, a tőzsdei bevezetések számának növelése, a forgalom növekedése
Új bankjegyek	2014. december óta	A pénzkezelés biztonságát és a hamisítás megnehezítését szolgáló korszerű elemek a bankjegyen	A 10.000 forintos és a 20.000 forintos címletek megújítása
IV. A közjó érdekében folytatott tevékenységek és egyéb jegybanki alaptevékenység			
Társadalmi felelősségvállalás	2014. május óta	Értékteremtés, a társadalmi kohézió erősítése, a tudományos gondolkodás elősegítése, a pénzügyi kultúra fejlesztése	Hat alapítvány létrehozása
Oktatási tevékenység	2015 óta	A felsőoktatás, a közgazdászképzés és a pénzügyi oktatás rendszerének megújítása és fejlesztése, a tudományos tevékenység és a pénzügyi ismeretterjesztés támogatása	Kilenc magyarországi felsőoktatási intézménnyel együttműködési megállapodás kötése

A válság során megnőtt a jelentősége a **nem hagyományos (nem konvencionális) eszközöknek**, melyek gyakoriságukban, volumenükben, futamidejükben, árazási kondícióikban és esetenként a partnerkör tekintetében eltérnek a hagyományos eszközöktől.

A globális pénzügyi válság során alkalmazott nem hagyományos eszközök (2008-2012):

- **Hiteltenderek** meghirdetése hosszabb lejáratokon (2008 óta). Célja: a hitelezés élénkítése, az erős hitelkínálati korlátok oldása.
- **Devizacsere eszközök** (2008 óta). Célja: a devizapiaci likviditási feszültségek enyhítése.
- **Állampapír-adásvétel** a másodlagos piacon (2008. ősz). Célja: a piaci turbulencia kezelése.
- **Jelzáloglevél-vásárlási program** (2010). Célja: a piac likviditásának növelése.

Növekedési Hitelprogram (2013 óta)

Három szakaszban (2013. június – 2013. szeptember; 2013. október – 2014. december; 2015. március – 2015. december) hirdette meg az MNB. **Formája:** kedvezményes (maximum 2,5 %-os kamatozású) hitel refinanszírozása 0 %-os kamattal. **Célja:** a szigorú hitelezési feltételek oldása a likviditáskorlátos **kis- és középvállalkozói (KKV) szektorban**, a pénzügyi stabilitás megerősítése, valamint az ország külső sérülékenységének csökkentése.

Link: <https://www.mnb.hu/letoltes/novekedesi-hitelprogram-a-magyar-nemzeti-bank-hitelosztonzo-eszkozenekektapasztalatai.pdf>

A fogyasztói devizahitelek kivezetéséhez kapcsolódó devizatenderek

- Végtörlesztéshez kapcsolódó devizatenderek (2011–2012). Célja: az árfolyam védelme.
- A fogyasztói devizahitelekkel kapcsolatos elszámolásokhoz és forintosításukhoz kapcsolódó euroeladási tenderek (2014. október – 2015. március), svájci frank eladási tenderek (2015. augusztus). Célja: a bankok árfolyamkockázatának kezelése, csökkentése.

A devizatenderek úgy tették lehetővé a forintosítást, hogy a bankok devizakereslete nem volt hatással a forint árfolyamára. A jegybanki tenderek hozzájárultak a magángazdaság devizakitettségeinek és a hazai bankok rövid külső adósságának csökkenéséhez, így az ország külső sérülékenységének mérsékléséhez is.

Link: <http://www.hitelintezetiszemle.hu/letoltes/3-kolozsi-banai-vonnak.pdf>

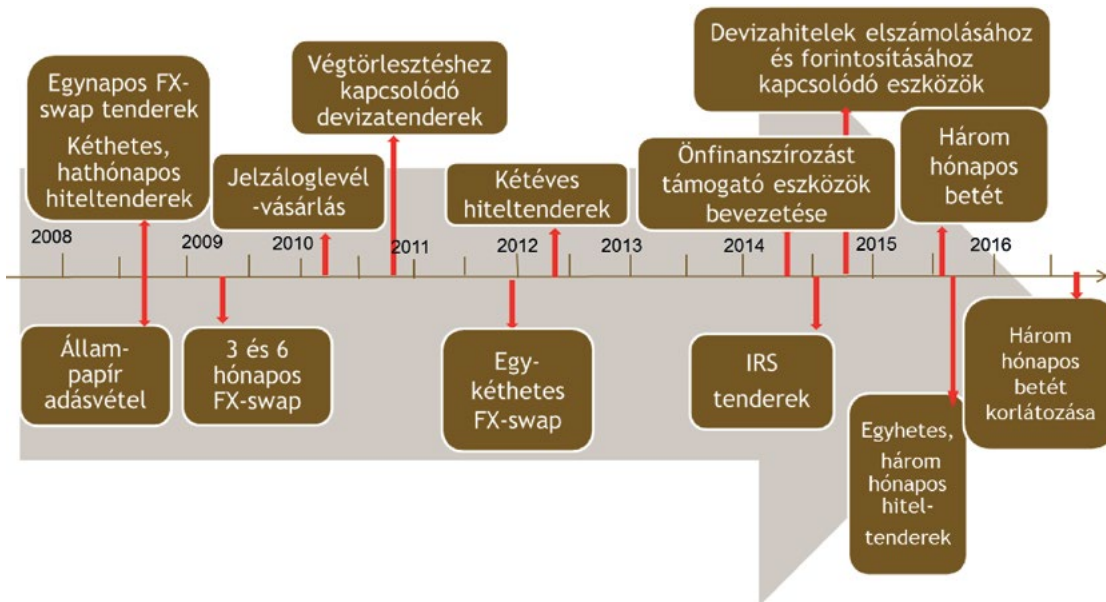
Önfinanszírozási program

A **külső sérülékenység csökkentése** érdekében az MNB 2014 tavaszán meghirdetette az önfinanszírozási programot, melynek célja az államadósság belső forrásokból történő finanszírozásának erősítése, a külső forrásokra való ráutaltság csökkentése. A program a külföldi befektetők által tartott magyar devizaadósságot a **bankok által finanszírozott forintadósságra** cseréli le, ezzel csökkentve a devizaadósságot és a külső adósságot.

Link:https://www.asz.hu/storage/files/files/penzugyiszemle/2016/kolozsi_2016_1.pdf?download=true

Link:<http://www.mnb.hu/letoltes/mnb-az-onfinanszirozasi-program-elso-ket-eve-tanulmanykotet.pdf>

7. számú ábra: Az MNB eszköztárának átalakítása

3. A NEM KONVENCIONALITÁS NEMZETKÖZIESEDÉSE

A gazdasági válság következtében a világ vezető és feltörekvő jegybankjai nem hagyományos eszközök alkalmazásához folyamodtak, mind monetáris politikai, mind pénzügyi stabilitási céllal.

Federal Reserve (Fed)

A Fed ikonikussá vált eszközvásárlási programjait (QE) 2008 és 2012 között három szakaszban hirdette meg. Az első és a harmadik szakaszban mindenekelőtt jelzáloggal fedezett értékpapírokat és a közreműködő ügynökségek hiteleszközeit vásárolta, míg a második program keretében a korábbiaknál hosszabb lejáratú állampapírokat vett a mérlegébe. A felduzzadt jegybanki mérleg kockázatai miatt a jegybank mérlegének bővülését előbb-utóbb korlátok közé kellett szorítani. A Fed 2013 decemberében jelentette be az első csökkentést az eszközvásárlásban.

Európai Központi Bank (EKB)

Első nem szokványos intézkedéseként az EKB kibővítette a hiteltámogatást és bevezette a hosszú lejáratú hiteleszközöket (LTRO = Long-term Refinancing Operation). Kibővítette az elfogadható fedezetek körét, a piac kiszáradásának megakadályozása és a hosszú hozamok mérséklése érdekében fedezett kötvényvásárlási programot hirdetett. Az EKB 2010 májusában bevezette az értékpapír-piaci programot, majd 2012 őszén azon tagországok rövidebb lejáratú állampapírjainak vásárlását hirdette meg, melyek „megfelelő” makrogazdasági és fiskális kiigazítást hajtanak végre. 2015 elején az EKB is mennyiségi enyhítési programot hirdetett meg.

Bank of Japan (BoJ)

A japán jegybank már az 1990-es évek végétől alkalmazta a zéró kamatláb politikáját és a mennyiségi enyhítést. Elsők között folyamodott a forward guidance eszközéhez is. 2013 áprilisában meghirdette a Mennyiségi és Minőségi Lazítás programját (Quantitative and Qualitative Monetary Easing, QQE), melynek keretében értékpapírcserét is folytat.

Bank of England (BoE)

A BoE rövid lejáratú fonthitelek és dollárhitelek, valamint -swapok nyújtásával, értékpáncserével, majd 2009-től eszközvásárlással igyekezett a válság okozta likviditási és árazási feszültségeken enyhíteni. Kibővítette az elfogadható fedezetek körét is. 2012-ben a BoE bevezette a Funding for Lending (FLS) programját, melynek keretében a KKV-k hitelállományának bővülését kívánta elérni a bankok forrásköltségének csökkentésén keresztül (ez a program a magyar NHP (Növekedési Hitelprogram) egyik előzményének tekinthető).

Link: <http://www hitelintezetiszemle.hu/letoltes/1-csortos-szalai.pdf>

Link: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/569993/IPOL_IDA\(2016\)569993_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/IDAN/2016/569993/IPOL_IDA(2016)569993_EN.pdf)

JOGSZABÁLYTÁR A KORMÁNYZATI FELADATOK KÖZGAZDASÁGI ÉS KÖZPÉNZÜGYI MEGALAPOZÁSA CÍMŰ TANTÁRGYHOZ

Magyarország Alaptörvénye	OGY által elfogadva 2011. április 18-án, kihirdetve április 25-én
1990. évi C. törvény	a helyi adókról
2016. évi CX. tv	Magyarország 2017. évi központi költségvetéséről
2016. évi CXXII. tv	a Magyarország 2015. évi központi költségvetéséről szóló 2014. évi C. törvény végrehajtásáról (az éves zárszámadási törvény)
1991. évi XX. törvény	a helyi önkormányzatok és szerveik, a köztársasági megbízottak, valamint az egyes centrális alárendeltségű szervek feladat- és hatásköréről
1995. évi CXVII. törvény	a személyi jövedelemadóról
2013. évi CCXXXVII. törvény	a hitelintézetekről és pénzügyi vállalkozásokról
1996. évi LXXXI. törvény	a társasági adóról és osztalékadóról
2000. évi C. törvény	a számvitelről
2003. évi XCII. törvény	az adózás rendjéről
2007. évi CVI. törvény	az állami vagyronról
2007. évi CXXVII. törvény	az általános forgalmi adóról
2007. évi CLXXXI. törvény	a közpénzekből nyújtott támogatások átláthatóságáról

2010. évi CXXX. törvény	a jogalkotásról
2010. évi CXXII. törvény	a Nemzeti Adó és Vámhivatalról
2011. évi CLXXXIX. törvény	Magyarország helyi önkormányzatairól
2011. évi CXCV. törvény	Magyarország gazdasági stabilitásáról
2011. évi CXCVI. törvény	az államháztartásról
2011. évi CXCVI. törvény	a nemzeti vagyonról
2013. évi V. törvény	a Polgári Törvénykönyvről
2015. évi CXLIII. törvény	a közbeszerzésekről
2011. évi LXVI. törvény	az Állami Számvevőszékről
2013. évi CXXXIX. törvény	a Magyar Nemzeti Bankról
2012. évi XXXVI. törvény	az Országgyűlésről
147/1992. (XI. 6.) Korm. rendelet	az önkormányzatok tulajdonában lévő ingatlanvagyon nyilvántartási és adatszolgáltatási rendjéről
254/2007. (X. 4.) Korm. rendelet	az állami vagyonnal való gazdálkodásról
311/2006. (XII.23.) Korm.	a Magyar Államkincstárról
355/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet	a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról
353/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet	az adósságot keletkeztető ügyletekhez történő hozzájárulás részletes szabályairól
368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet	az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról
370/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet	a költségvetési szervek belső kontrollrendszeréről és belső ellenőrzéséről
4/2013. (I. 11.) Korm. rendelet	az államháztartás számviteléről